Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu

INFORMATOR ZA STUDENTE

DOKTORSKIH AKADEMSKIH STUDIJA

ŠKOLSKA 2026/2027.

I N F O R M A T O R

ZA STUDENTE DOKTORSKIH AKADEMSKIH STUDIJA

ŠKOLSKA 2026/2027.

SADRŽAJ

O FAKULTETU....3
O STUDIJSKOM PROGRAMU DOKTORSKIH AKADEMSKIH STUDIJA PRAVA....4
OSNOVNE NAPOMENE....4
STRUKTURA STUDIJSKOG PROGRAMA I ORGANIZACIJA STUDIJA....5
AKADEMSKI KALENDAR....6
STRUKTURA STUDIJSKOG PROGRAMA....8
NASTAVA PO SEMESTRIMA....8
NASTAVNI PLANOVI....9
TEORIJA PRAVA SA METODOLOGIJOM NAUČNOG ISTRAŽIVANJA....9
KONSTITUCIONALIZAM I DEMOKRATIJA....11
KRIVIČNO PRAVO I SAVREMENI KRIMINALITET....13
MEĐUNARODNO PRAVO I SAVREMENI SVET....15
PRAVO ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE....17
PRAVO NA DOBRU UPRAVU....19
UGOVORI U MEĐUNARODNOJ TRGOVINI....21
GRAĐANSKI POSTUPCI....23
ALTERNATIVNI PRISTUPI ZAŠTITI PRAVA IZ PORODIČNIH ODNOSA....25
LJUDSKA PRAVA U MEDICINSKOM KONTEKSTU....27
KOMPANIJSKO PRAVO I KORPORATIVNO UPRAVLJANJE....29
PRAVO KONKURENCIJE....30
UVOD U NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD....31
- SPECIFIČNOSTI U OBLASTI JAVNOG PRAVA....31
UVOD U NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD....32
- SPECIFIČNOSTI U OBLASTI PRIVATNOG PRAVA....32
KLASICI PRAVNE LITERATURE....34
O PRAVIMA I OBAVEZAMA STUDENATA....35
PRISUSTVO NASTAVI....35
OVERA SEMESTRA I UPIS NAREDNE GODINE STUDIJA....35
NASTAVNE OBAVEZE....35
POLAGANJE ISPITA....37
PRESTANAK I PRODUŽENJE STATUSA STUDENTA....37
DOKTORSKA DISERTACIJA....38
STANDARDI ZA IZRADU DOKTORSKE DISERTACIJE....38
ZABRANA PLAGIJATA....39
ODLUČIVANJE O PODOBOSTI ZA ODBRANU DOKTORSKE DISERTACIJE....40
ODBRANA DOKTORSKE DISERTACIJE....41
KORISNE INFORMACIJE....42
KO JE KO NA FAKULTETU....42
GDE JE ŠTA NA FAKULTETU....42
KOGA KONTAKTIRATI....42
RADNO VREME....43
ŠKOLARINA....43
OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA....43

O FAKULTETU

Osnovan 2001. godine, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu (PFUUB) ove godine obeležava dvadeset pet goidna uspešnog obavljanja delatnosti visokog obrazovanja u oblasti prava. Za četvrt veka postojanja Fakultet je postao prepoznatljiv po modernom načinu izučavanja pravnih disciplina, koji uključuje spoj teorijske i praktične nastave.

Na Fakultetu se, pored tradicionalnih pravnih disciplina, izučavaju i moderne discipline kao što su pravo Evropske unije, medijsko pravo, medicinsko pravo, ekološko pravo, medijacija, potrošačko pravo, pravo interneta, antidiskriminaciono pravo, prava deteta i dr. Studijski programi su koncipirani prema savremenim obrazovnim potrebama, prateći najbolje prakse evropskih visokoškolskih ustanova i usklađeni sa potrebama savremenog društva. U nastavi se podstiče istraživački duh i svestranio razvoj intelektualnih potencijala i kritičkog mišljenja. Pored kvalitetnog studijskog programa, koji se kontinuirano unapređuje i harmonizuje sa studijskim programima u Evropi i svetu, visokokvalitetnu i modernu nastavu obezbeđuju i kompetentni nastavnici i saradnici koji su dokazani stručnjaci u pravnoj teoriji i/ili praksi.

Fakultet ostvaruje intenzivnu međunarodnu saradnju sa inostranim akademskim institucijama u okviru programa osnovnih i postdiplomskih studija, međunarodnih projekata, međunarodnih konferencija i Erazmus + programa mobilnosti nastavnika i studenata.

Prema kvalitetu studijskih programa koje realizuje i naučnoistraživačkom radu, Fakultet je postao akademski centar poznat kako u nacionalnim, tako i u međunarodnim okvirima. Naši nastavnici i saradnici, na osnovu kompetentnosti u naučnim oblastima za koje su birani i referenci stečenih kako na nacionalnim tako i na prestižnim univerzitetima u inostranstvu, aktivni su u procesima razvoja Srbije i regiona.

PFUUB je registrovan Rešenjem Ministarstva prosvete i sporta Republike Srbije broj 612-00- 298/2001-04 od 01. 11. 2001.

Program doktorskih akademskih studija prava je novi studijski program, akreditovan odlukom Komisije za akreditaciju i proveru kvaliteta Nacionalnog tela za akreditaciju i proveru kvaliteta u visokom obrazovanju Republike Srbije br. 612-00-00287/4/2020-03 od 19.05.2021. godine.

POLITIKA JEDNAKIH MOGUĆNOSTI

Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu ne vrši diskriminaciju studenata, nastavnika i zaposlenih po bilo kom osnovu, uključujući osnove rase, nacionalnosti, vere, pola, rođenja, društvenog porekla, seksualne orijentacije, političkog opredeljenja, imovinskog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.

STUDIJSKOM PROGRAMU DOKTORSKIH AKADEMSKIH STUDIJA PRAVA

OSNOVNE NAPOMENE

Studijski program doktorskih akademskih studija prava traje **tri godine (šest semestara)** i ima obim 180 ESPB. Po završetku studija, stiče se naučni naziv **doktor nauka – pravne nauke**.

Studijski program odgovara modelu Bolonjskog sistema, sa naglašenom naučnoistraživačkom komponentom. Kombinacija obaveznih i izbornih predmeta omogućava da se studijski program prilagodi naučnim interesovanjima svakog studenta doktorskih studija, kako bi usavršio naučna znanja, razvio kreativne naučne sposobnosti i akademske veštine neophodne za uspešan razvoj profesionalne karijere. Studijski program pokriva područje pravne nauke u celini, savremen je i kompatibilan sa sistemima doktorskih studija u evropskim akademskim sredinama, a temelji se na razvoju kreativnog istraživanja iz oblasti nacionalnog, uporednog, evropskog i međunarodnog prava.

Osnovni cilj studijskog programa doktorskih akademskih studija jeste da omogući studentima da steknu proširena, detaljnija i upotrebljiva znanja o savremenom pravu u odabranoj oblasti, kao i veštine neophodne za kompetentno izvođenje naučnoistraživačkog rada u sferi pravne nauke, rukovođenje naučnim projektima i razvoj karijere na visokoškolskim, naučnoistraživačkim i drugim sličnim organizacijama. Poseban cilj studijskog programa je da osposobi studente za kritičku analizu naučne literature i drugih izvora, samostalno definisanje istraživačkog problema, njegovu razradu, organizovanje i izvođenje istraživanja, izradu, pisanje i objavljivanje ili izlaganje dobijenih rezultata u formi naučnih radova i doktorske disertacije.

Pravo upisa imaju kandidati koji su završili osnovne akademske i master akademske studije ili integrisane studije sa ostvarenih najmanje 300 ESPB, odnosno osnovne četvorogodišnje studije po propisima koji su važili do stupanja na snagu Zakona o visokom obrazovanju iz 2005. godine, na PFUUB ili na drugom pravnom fakultetu u Republici Srbiji. Pravo upisa imaju i kandidati koji su prethodne nivoe studija završili na srodnom fakultetu društveno-humanističkih nauka, pod uslovom da su nastavni planovi i programi tih fakulteta podudarni sa nastavnim planom i programom PFUUB i uz mogućnost polaganja dopunskih ispita. Kandidat koji je prethodne nivoe studija završio u inostranstvu, ostvaruje pravo upisa pod uslovom da poznaje jezik na kome se studijski program izvodi i uz prethodno izvršeno priznavanje strane visokoškolske isprave radi nastavka obrazovanja. Opšti uslov za upis na doktorske akademske studije je poznavanje najmanje jednog stranog jezika.

Pod posebnim uslovima, pravo upisa ostvaruju lica sa zvanjem magistra pravnih nauka koja su po ranijim propisima mogla steći zvanje doktora nauka odbranom doktorske disertacije, a to pravo nisu ostvarila u zakonom predviđenom roku. Kandidat sa zvanjem magistra pravnih nauka ostvaruje pravo na upis u rokovima određenim konkursom i može se upisati na drugu godinu doktorskih akademskih studija uz priznavanje dela nastavnih obaveza (predmeta) koje je polagao tokom magistarskih studija i obavezu da ispunjavanja drugih obaveza predviđenih studijskim programom.

Bliži uslovi upisa na doktorske akademske studije, sticanje i prestanak statusa studenta, organizacija i izvođenje nastave, provera znanja i ocenjivanje, postupak prijave i odbrane doktorske disertacije i druga pitanja u vezi sa studijskim programom doktorskih akademskih studija na Fakultetu uređeni su **Pravilnikom o doktorskim akademskim studijama**.

STRUKTURA STUDIJSKOG PROGRAMA I ORGANIZACIJA STUDIJA

Studijski program je, u skladu sa tradicijom Fakulteta, koncipiran kao program opšteg tipa, s tim što je omogućena individualizacija nastave izborom predmeta i nastavnih sadržaja prema obrazovnim potrebama studenata. Doktorske studije prava tradicionalno su orijentisane na teorijsko istraživanje prava, analizu zakonodavstva i sudske prakse, detaljnije i šire, uz češće korišćenje komparativnog pravnog pristupa i interdisciplinarnog pristupa koji uključuje povezivanje stečenih znanja iz oblasti prava sa znanjima iz drugih društvenih nauka ili vanpravnih disciplina. **Kombinacija obaveznih i izbornih predmeta** omogućava da se studijski program prilagodi naučnim interesovanjima studenata, kako bi svako od njih usavršio naučna znanja, razvio kreativne naučne sposobnosti i akademske veštine neophodne za uspešan razvoj profesionalne karijere.

Studije su organizovane tako da su svi predmeti i seminari jednosemestralni. Ukupno angažovanje studenta sastoji se od aktivne nastave (predavanja i naučnoistraživački rad), uz ispite i druge vidove angažovanja. **Naučnoistraživački rad** predstavlja samostalni rad studenta na istraživanju iz oblasti koja je predmet njegovog usavršavanja, a odvija se uz usmeravanja tutora, odnosno mentora i predmetnih nastavnika.

Tokom prve dve godine studija, kurikulum uključuje jedan obavezan predmet, dva obavezna seminara, izborne predmete i prenosive veštine. Od ponuđenih dvanaest izbornih predmeta, student u prvoj i drugoj godini studija bira po dva (ukupno četiri izborna predmeta tokom studija), u skladu sa individualnim programom istraživanja i temom buduće doktorske disertacije. Od ponuđene četiri veštine, student u prvoj i drugoj godini studija bira po jednu (ukupno dve veštine tokom studija), prema potrebama istraživačkog iskustva koje je stekao na prethodnim nivoima studija i neophodnosti jačanja opštih kompetencija. U trećoj godini studija isključivo se preduzimaju aktivnosti vezane za pripremu, izradu i odbranu doktorske disertacije.

Doktorska disertacija predstavlja samostalan i originalan naučni rad studenta, koji se verifikuje najmanje jednim objavljenim radom u kategorisanom naučnom časopisu sa liste nadležnog ministarstva i jednim radom objavljenim u zborniku radova sa međunarodnog ili domaćeg naučnog skupa.

Tokom trajanja doktorskih akademskih studija student treba da:

- položi jedan obavezni predmet iz teorije prava i metodologije naučnog istraživanja;
- pohađa dva obavezna seminara, izradi i odbrani dva seminarska rada;
- položi četiri predmeta koje bira sa izborne liste, imajući u vidu oblasti za koje pokazuje posebno naučno interesovanje
- položi dve veštine koje bira sa izborne liste prenosivih znanja i veština;
- u sklopu priprema za izradu doktorske disertacije, pripremi, izradi i objavi jedan naučni rad u kategorizovanom naučnom časopisu sa liste naučnih časopisa nadležnog ministarstva i da pripremi, izradi, objavi i javno izloži predavanje ili saopštenje na naučnom skupu;
- prijavi temu i odbrani projekat doktorske disertacije, samostalno obavi naučno istraživanje vezano za predmet doktorske disertacije, izradi doktorsku disertaciju i javno je odbrani.

Konačni rezultat studijskog programa je doktorska disertacija koja, kao samostalno i originalno delo, u pogledu primenjenih metoda, pristupa istraživanju i sadržaja, mora zadovoljavati kriterijume predviđene za naučnu monografiju.

AKADEMSKI KALENDAR 2026/27	
DATUM	**AKTIVNOSTI**
JESENJI SEMESTAR	
6. 11. 2026.	Otvaranje školske godine
5. 11. – 6. 11. 2026.	Prijava izbornih predmeta sekretaru postdiplomskih studija
9. 11. 2026.	Početak nastave u jesenjem semestru
11. 11. 2026.	Dan primirja u Prvom svetskom ratu – neradni dan
22. 12. 2026.	Svečana dodela diploma i promocija doktora nauka
28. 12. 2026. – 8. 1. 2027.	Fakultet ne radi zbog novogodišnjih i božićnih praznika
11. 1. 2027.	Početak rada Fakulteta
15–16. 2. 2027.	Neradni dani povodom Dana državnosti Srbije
19. 2. 2027.	Poslednji dan nastave u jesenjem semestru
22. 2. – 26. 2. 2027.	Ispitni rok: februarski
PROLEĆNI SEMESTAR	
1. 3. 2027.	Početak nastave u prolećnom semestru
6. 4. – 9. 4. 2027.	Ispitni rok: aprilski
30. 4. 2027. – 3. 5. 2027.	Fakultet ne radi zbog uskršnjih i prvomajskih praznika
18. 6. 2027.	Poslednji dan nastave u prolećnom semestru
21. 6. – 2. 7. 2027.	Ispitni rok: junski
12. 7. – 20. 8. 2027.	Fakultet radi po sistemu organizovanog dežurstva
6. 9. – 10. 9. 2027.	Ispitni rok: septembarski I
20. 9. – 24. 9. 2027.	Ispitni rok: septembarski II
30. 9. – 8. 10. 2027.	Ispitni rok: oktobarski

STRUKTURA STUDIJSKOG PROGRAMA

I SEMESTAR	II SEMESTAR
Teorija prava sa metodologijom naučnog istraživanja (12 ESPB) **Seminar – uvod u naučnostraživački rad (12 ESPB)** **Izborni predmet 1 (10 ESPB)**	**Izborni predmet 2 (10 ESPB)** **Seminar - klasici pravne literature (10 ESPB)** **Prenosiva znanja i veštine 1 (6 ESPB)**
III SEMESTAR	**IV SEMESTAR**
Izborni predmet 3 (10 ESPB) **Prenosiva znanja i veštine 2 (6 ESPB)** **Samostalni NIR - priprema, izrada i objavljivanje naučnog članka (10 ESPB)**	**Izborni predmet 4 (10 ESPB)** **Samostalni NIR - priprema, izrada, objavljivanje i izlaganje saopštenja na naučnom skupu (9 ESPB)** **Priprema i odbrana projekta doktorske disertacije (15 ESPB)**
V SEMESTAR	**VI SEMESTAR**
Priprema i izrada doktorske disertacije (30 ESPB) **Referisanje o napretku istraživanja**	**Priprema i izrada doktorske disertacije (15 ESPB)** **Referisanje o napretku istraživanja** **Odbrana doktorske disertacije (15 ESPB)**

UKUPNO: 180 ESPB

NASTAVA PO SEMESTRIMA

JESENJI SEMESTAR

Obavezni predmet: Teorija prava sa metodologijom naučnog istraživanja (prof. dr Marko Božić, prof. dr Aleksa Radonjić)

Obavezni seminar: Uvod u naučnoistraživački rad (student bira jednu od dve ponuđene opcije):

- specifičnosti u oblasti javnog prava (prof. dr Srđan Milošević)
- specifičnosti u oblasti privatnog prava (doc. dr Zoran Vavan)

Izborni predmeti (student bira jedan predmet, a može izabrati i da dva izborna predmeta na godini sluša u jednom semestru):

- Ljudska prava u medicinskom kontekstu (prof. dr Violeta Beširević, prof. dr Jelena Simić)
- Pravo zaštite životne sredine (prof. dr Aleksandra Čavoški)
- Pravo na dobru upravu (prof. dr Jelena Jerinić)
- Kompanijsko pravo i korporativno upravljanje (prof. dr Dijana Marković-Bajalović)
- Alternativni pristupi zaštiti prava iz porodičnih odnosa (prof. dr Jelena Arsić)

PROLEĆNI SEMESTAR

Obavezni seminar: Klasici pravne literature (prof. dr Zoran Vavan, prof. dr Aleksa Radonjić, prof. dr Srđan Milošević, doc. dr Mila Petrović)

Izborni predmeti (student bira jedan predmet, a može izabrati i da dva izborna predmeta na godini sluša u jednom semestru):

- Konstitucionalizam i demokratija (prof. dr Violeta Beširević)
- Građanski postupci (prof. emeritus dr Nebojša Šarkić)
- Međunarodno pravo i savremeni svet (prof. dr Tatjana Papić) – napomena: nastava se održava na engleskom jeziku
- Krivično pravo i savremeni kriminalitet (prof. dr Slađana Jovanović)
- Ugovori u međunarodnoj trgovini (prof. dr Slobodan Vukadinović)
- Pravo konkurencije (prof. dr Dijana Marković-Bajalović)

Prenosiva znanja i veštine (student bira po jednu od ponuđenih opcija na prvoj i drugoj godini studija):

- Upravljanje procesom naučnog istraživanja (doc. dr Mila Petrović)
- Komunikacione veštine neophodne za objavljivanje naučnih radova (prof. dr Jelena Simić)
- Komunikacione sposobnosti važne za učešće na konferencijama (prof. dr Aleksa Radonjić)
- Veštine kritičkog mišljenja i rešavanja složenih problema (prof. dr Srđan Milošević)

NASTAVNI PLANOVI

TEORIJA PRAVA SA METODOLOGIJOM NAUČNOG ISTRAŽIVANJA

Sadržaj predmeta

1. Opšta teorija prava – da li je pravo nauka? Naučno vs. pravno mišljenje i zaključivanje
2. Prirodnopravne teorije – pravo kao idealna pojava. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici: Od Antike do Gustava Radbruha. Kritika
3. Sociološka teorija prava – Pravo kao društveno uslovljena pojava. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici: Od teorije društvenog prava do marksističkog učenja o pravu. Kritika
4. Normativizam – Pravo kao autonoman sistem normi. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici: Hans Kelzen i njegovi sledbenici. Kritika
5. Realizam – Pravo kao sudska presuda. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici: Američki i skandinavski realizam. Kritika
6. Analitička teorija prava – pravo kao diskurs. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici: Herbert Hart i Norberto Bobio. Kritika
7. Jurispridencija Ronalda Dvorkina – Pravo kao norma i načelo. Razlikovanje norme i načela. Pravo kao veština rešavanja teških slučajeva. Politička pozadina teorija. Kritika
8. Topika i jurisprudencija – Pravo kao argumentacija. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici: Fiveg i Perelman. Kritika
9. Teorija svet sistema i pojam pravne države – Osnovna postavka teorije svet sistema i njen doprinos razumevanju nastanka i razvoja savremene pravne države na Zapadu i objašnjenje njenog izostanka u ostatku sveta
10. Metodologija izrade naučnog rada – Definisanje predmeta i problema naučnoistraživačkog rada
11. Metodologija izrade naučnog rada – Definisanje teorijskog okvira i cilja naučnoistraživačkog rada
12. Metodologija izrade naučnog rada – Definisanje cilja i značaja naučnoistraživačkog rada
13. Metodologija izrade naučnog rada – Prezentacija rezultata naučnog istraživanja: strukturiranje naučnog članka i/ili javnog saopštenja
14. Metodologija naučnog rada – Sastavljanje naučne aparature
15. Rekapitulacija gradiva

Literatura

1. Kelzen, Hans. Čista teorija prava. Beograd: Pravni fakultet, 2007.
2. Kožev, Aleksandar. Fenomenologija prava. Beograd: Nolit i Službeni glasnik, 1984.
3. Fiveg, Teodor. Topika i jurisprudencija. Beograd: Nolit, 1987.
4. Finis, Džon. Prirodno pravo. Podgorica: CID, 2005.
5. Dvorkin, Ronald. Carstvo prava. Beograd: Filip Višnjić, 2003.
6. Ros, Alf. Ideja pravde. U: Bojan Spaić (prir.). *Pravo i pravda*. Beograd: Pravni fakultet, Centar za izdavačku delatnost, 2014.
7. Hart, Herbert. Pojam prava. Beograd: Službeni glasnik i Pravni fakultet, 2013.
8. Troper, Mišel. Pravna teorija države. Beograd: Službeni glasnik i Pravni fakultet, 2014.
9. Hart, Herbert. Ogledi iz jurisprudencije i filozofije. Beograd: Službeni glasnik i Pravni fakultet, 2015.
10. Fuler, Lon. Moralnost prava. Beograd: Pravni fakultet, 2001.

11. Aleksi, Robert. Priroda filozofije prava. U: Petar Bojanić (prir.). *Norma Nomos*. Beograd: Službeni glasnik, 2011.
12. Radbruh, Gustav. Filozofija prava. Beograd: Pravni fakultet, 2016.
13. Šmit, Karl. Tri vrste pravnonaučnog mišljenja. Beograd: Dosije, 2003.
14. Nojman, Franc. Tipovi prirodnog prava. Beograd: Dosije, 2013.

KONSTITUCIONALIZAM I DEMOKRATIJA

Sadržaj predmeta

1. Konstitucionalizam, ustav i demokratija: definisanje pojmova i međusobni odnosi
2. Ustavni patriotizam i ustavni identitet
3. Donošenje i izmene ustava: univerzalni principi u istorijskom kontekstu; migracije ustavnih rešenja; procedura za donošenje i izmene ustava u komparativnoj perspektivi
4. Studentska debata: Promene Ustava Republike Srbije u procesu evropskih integracija
5. Globalni konstitucionalizam: suverenitet država u savremenoj perspektivi; globalna vladavina i globalni zakoni; problem demokratskog legitimiteta
6. Evropski konstitucionalizam: konstitucionalizacija EU; pravna priroda EU; zašto EU ima ustav; EU i demokratski deficit; odnos između nacionalnih ustava država članica i Ustava EU.
7. Vladavina prava i podela vlasti: politika u granicama prava; pravne, političke i normativne karakteristike vladavine prava; podela vlasti: personalna, funkcionalna i organizaciona razgraničenja; sistem kontrole i ravnoteže.
8. Konstitucionalizam u doba populizma: studije slučaja: SAD; Mađarska, Poljska, Turska, Srbija
9. Koja su prava ustavna? O čemu pričamo kad pričamo o ljudskim pravima: moralne ili političke kategorije; sukob prava; priznavanje novih ljudskih prava;
10. Da li su grupna, socijalna i ekonomska prava antidemokratska?
11. Militantna demokratija: pojam i dileme
12. Religija i sekularna država
13. Kontrola ustavnosti: kontrola ustavnosti i demokratija; ustavno sudstvo kao politički organ vlasti; tumačenjem do promene ustava; problem kontra-većinskog mehanizma; doktrina političkog pitanja u praksi ustavnih sudova
14. Ustavno sudstvo u doba populizma: ustavni sudovi kao protivnici ili saveznici populističkih režima; studija slučaja: SAD; Velika Britanija; Izrael, Poljska, Srbija
15. Vanredno stanje kao odgovor na krizu: odbrana ili kompromitovanje demokratije; sigurnost protiv slobode; za i protiv pravne kontrole vanrednog stanja

Literatura

1. Beširević, V. (ed.). New Politics of Decisionism. The Hague: Eleven International Publishing, 2019.
2. Beširević, Violeta (ed.). Public Law in Serbia: Twenty Years After. London, EPLO & Esperia Publications Ltd, 2012.
3. Beširević, V., Udombana, N. (eds.). Rethinking Socio-Economic Rights in an Insecure World. Budapest: CEU Center for Human Rights, 2006.
4. Beširević, V. (ur.). Militantna demokratija - nekada i sada. Beograd: Sl. glasnik & PFUUB, 2013.
5. Beširević, V. "Governing Without Judges" : The Politics of the Constitutional Court in Serbia. In:
   International Journal of Constitutional Law. Vol. 12, no. 4, pp. 954-979, 2014.
6. Beširević, V. Making Sense of Political Question Doctrine: the Case of Kosovo. Review of Central and East European Studies, 2021.
7. Beširević, V. If Schmitt were alive...Adjusting Constitutional Review to Populist Rule in Serbia. In: Beširević, V. (ed.). *New Politics of Decisionism*. The Hague: Eleven International Publishing, pp. 193-207, 2019.
8. Beširević, V., Trbović, A. New Challenges of Democracy in Serbia: Global Issues in Local Perspective. In: *New Challenges of Democracy, European Review of Public Law*. London: EPLO & Esperia Publications, 1, pp. 435-481, 2015.

9. Beširević, V. Constitutional Review in a Democratic Deficit Setting: The Case of the European Union. In: Jovanović, M. (ed.). *Constitutional Review and Democracy*. The Hague, Eleven Publishing International, 1, pp. 83-107, 2015.
10. Beširević, V. The Constitution in the European Union: The State of Affairs. In: A. Dupeyrix, G. Raulet (eds.). *European Constitutionalism : Historical and Contemporary Perspectives*. Brussels: Peter Lang, pp. 15-35, 2014.
11. Beširević, V. Ustavno sudstvo u zemljama u tranziciji : lekcije iz uporednog prava. U: Nenadić, B. (ur.). *Uloga i značaj Ustavnog suda u očuvanju vladavine prava*. Beograd: Ustavni sud RS, str. 268-289, 2013.
12. Beširević, V. Ko se boji federalne Evrope? Kritički osvrt na „lisabonsku" odluku Saveznog ustavnog suda Nemačke. U: *Pravni zapisi*. br. 1, str. 53- 79, 2011.
13. Božić, M. Laička Republika. Beograd: Pravni fakultet, 2013.
14. Božić, M., Mitrović, G. Načelo laiciteta u Ustavu Evrope. U: *Pravni život*. br. 12, str. 643-656, 2005.
15. Dimitrijević, N. Ustavna demokratija shvaćena kontekstualno. Beograd: Fabrika knjiga, 2007.
16. Rosenfeld, M., Sajó, A. The Oxford handbook of comparative constitutional law. Oxford: Oxford University Press, 2012.
17. Sajó, A., Uitz, R. The constitution of freedom: an introduction to legal constitutionalism. Oxford: Oxford University Press, 2017.
18. Dvorkin, R. Suština individualnih prava : novo izdanje sa odgovorom kritičarima. Beograd: Sl. list SRJ; Podgorica: CID, 2001.
19. Vajler, Dž. Ustav Evrope : "ima li novo odelo svoga cara?" i drugi eseji o evropskoj integraciji. Beograd: Filip Višnjić, 2002.
20. Müller, J. W. Ustavni patriotizam. Beograd: Fabrika knjiga, 2010.
21. Müller, J. W. Šta je populizam? Beograd: Fabrika knjiga, 2017.
22. Bo, O. Država i njena vlast. Beograd: Sl. glasnik; Pravni fakultet, 2016.
23. Dal, R. Demokratija i njeni kritičari. Podgorica: CID, 1999.
24. Tocqueville, A. Democracy in America. New York: Harper and Row, 1966.
25. Kelsen, H. O suštini i vrednosti demokratije. Beograd: Centar za unapređivanje pravnih studija, 1999.

KRIVIČNO PRAVO I SAVREMENI KRIMINALITET

Sadržaj predmeta

1. Preventivna funkcija krivičnog prava u savremeno doba (pretpostavke i ograničenja), krivično pravo kao sastavni deo kaznenog sistema
2. Struktura krivičnog dela – izabrane teme (radnja krivičnog dela, biće krivičnog dela, protivpravnost i razlozi isključenja protivpravnosti, krivica i razlozi isključenja krivice – problem reakcije na krivična dela iz nehata, pretpostavke kažnjivosti)
3. Modaliteti izvršenja krivičnog dela (pripremne radnje, pokušaj, saučesništvo – značaj instituta iz aspekta sprečavanja organizovanog kriminaliteta)
4. Krivične sankcije – razvoj sistema kazni i svrha primene kazne, pokazatelji savremene krize zatvora u Evropi i u Srbiji, mere bezbednosti, mere upozorenja
5. Krivične sankcije – razvoj sistema kazni i svrha primene kazne, pokazatelji savremene krize zatvora u Evropi i u Srbiji, mere bezbednosti, mere upozorenja
6. Fenomen maloletničke delinkvencije u Srbiji, sistem sankcija prema maloletnim učiniocima
7. Alternativne krivične sankcije i mere – „stare“ i „nove“ alternative, rad u javnom interesu, kućni zatvor i elektronski nadzor, mere oportuniteta pri krivičnom gonjenju, mere postpenalnog nadzora opasnih učinilaca (uporedna i domaća iskustva)

8-9. Krivično pravo u funkciji zaštite prava žrtava krivičnih dela (međunarodni standardi, usklađenost nacionalnog normativnog okvira, potreba zaštite naročito osetljivih kategorija žrtava: žena- žrtava nasilja, dece i maloletnih, pripadnika manjinskih grupa, mehanizmi zaštite pre i u toku krivičnog postupka i izvan krivičnopravnog sistema), restorative justice – utopija ili realnost

10-11. Stanje kriminaliteta u Srbiji, kriminalno politička opredeljenja i karakteristike krivičnopravne reakcije na savremeni kriminalitet (indikatori kaznenog opredeljenja u društvu, proširenje mreže socijalne kontrole kriminaliteta, zaštita ljudskih prava lica lišenih slobode)

12. Fenomenologija i sprečavanje kriminaliteta sa elementom nasilja (nasilje u porodici i slično)
13. Fenomenologija i sprečavanje organizovanog kriminaliteta, kriminalitet korporacija, terorizam i drugo
14. Fenomenologija i prevencija saobraćajnog kriminaliteta
15. Zaštita prava neosnovano lišenih slobode (dometi i uslovi)

Literatura

1. Mrvić-Petrović, N. Kriza zatvora. Beograd: Direkcija za izdavačku i bibliotečko-informacionu delatnost, Vojnoizadavački zavod, 2007.
2. Mrvić-Petrović, N. Alternativne krivične sankcije i postupci. Beograd: Medija centar Odbrana, 2010.
3. Mrvić-Petrović, N. Naknada štete žrtvi krivičnog dela u Common Law zakonodavstvima. U: *Strani pravni život*. Br. 1/3, str. 35-54, 2000.
4. Mrvić-Petrović, N. Prava žrtava krivičnih dela u Holandiji. U: *Strani pravni život*. God. 63, br. 2, str. 17-31, 2019.
5. Mrvić-Petrović, N. i dr. Medicinska veštačenja u krivičnom i parničnom postupku. U: *Vojnosanitetski pregled*. Vol. 72, no. 8, str. 729-735, 2015.

6. Mrvić-Petrović, N. Preventivne mere prema osuđenicima opasnim po društvo u pravima Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije. U: *Strani pravni život*. Br. 2, str. 41-52, 2015.
7. Mrvić-Petrović, N. Funkcija mera bezbednosti u savremenom krivičnom pravu. U: *Prestup i kazna: de lege lata et de lege ferenda*, str. 87-99, 2014.
8. Jovanović, S. Izmene krivičnog zakonodavstva Srbije i evropski standardi zaštite žena od nasilja.
U. Grbić-Pavlović, N. i dr. (ur.). *Usaglašavanje pravne regulativne sa pravnim teokovina (Acquis Communautaire) Evropske unije: stanje u Bosni i Hercegovini i iskustva drugih*. Banja Luka: Istraživački centar, str. 31- 44, 2017.
9. Jovanović, S. Novi krivičnopravni odgovori Republike Srbije na nasilje nad ženama. U: *Temida*. God. 22, br. 2, str. 169-187, 2019.
10. Jovanović, S. Nove inkriminacije u funkciji zaštite žena od nasilja, U: Bejatović, S. (ur.), *Reformski procesi i poglavlje 23 (godinu dana posle): krivičnopravni aspekti*. Beograd: Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu: Intermex, str. 228-240, 2017.

MEĐUNARODNO PRAVO I SAVREMENI SVET
PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND THE CONTEMPORARY WORLD

Sadržaj predmeta

1. Međunarodno pravo u diplomatskoj istoriji i svetu ideja (rani razvoj, kolonijalno nasleđe, kontoverze 20. veka, struktura međunarodnog prava, normativnost i konkretizacija)
2. Međunarodno pravo kao pravo, pogled na međunarodno pravo kao pravni poredak (subjektivna, etička, sociološka, epistemiološka, normativna i funkcionalna dimenzija), ontologija međunarodnog prava
3. Izvori međunarodnog prava (pregled, značaj i interakcija)
4. Međunarodno ugovorno pravo (pregovaranje, zaključivanje, rezerve, stupanje na snagu, tumačenje međunarodnih ugovora, ništavost, okončanje i otkazivanje ugovora)
5. Primena međunarodnog prava u domaćem pravnom poretku (teorije, modusi i izazovi)
6. Međunarodni subjektivitet i priznanje (pojam, opseg i pregled nosilaca subjektiviteta, teorijska razmatranja priznanja, priznanje u praksi država, obaveza nepriznavanja)
7. Država kao subjekt međunarodnog prava (elementi državnosti, oblici i značenja državnosti, suverentitet, zaštite suvereniteta, suvernitet i obaveze)
8. Međunarodne organizacije (funkcionalizam i njegova ograničenja, institucionalna struktura, odgovornost i međunarodne organizacije (MO), kriza multilateralizma)
9. Vršenje i ograničenja nadležnosti, načela određivanja nadležnosti, vrste nadležnosti (teritorijalna, personalna, protektivna, univerzalna, ekstra teritorijalna), imunitet
10. Međunarodno pravo ljudskih prava i savremeni svet
11. Upotreba sile i mirovne operacije u savremenom kontekstu (jednostrana upotreba sile, pravo na samoodbranu, pravo na samoodbranu i terorizam, „humanitarna“ intervenicija, kolektivna bezbednost, mirovne misije i regionalne organizacije)
12. Međunarodna odgovornost (priroda odgovornosti, pripisivost, kršenje međunarodne obaveze, posledice protivpravnog akta, pokretanje postupka za utvrđivanje odgovornosti)
13. Mirno rešavanje međunarodnih sporova (opšta obaveza, sudski i vansudski postupci, arbitraža, posebni međunarodni tribunali, Međunarodni sud pravde)
14. Posebni izazovi savremenog doba I (oružani sukobi, terotizam, digitalizacija)
15. Posebni izazovi savremenog doba II (očuvanje prirodnih resursa, globalno zagrevanje, siromaštvo, migracije, „autoritarnost“ međunarodnog prava)

Literatura

1. Mégret, F. International Law as Law. In: Crawford, J., Koskenniemi, M. (eds.) The Cambridge Companion to International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, pp. 64–92.
2. Lieblich, E. How to Do Research in International Law? A Basic Guide for Beginners. In: *Harvard International Law Journal Online*. Vol. 62, 2021. https://harvardilj.org/wp-content/uploads/sites/15/How-to-do-research-in-interational-law.pdf
3. Hakimi, M. The Work of International Law. In: *Harvard International Law Journal*. Vol. 58, No. 1, 2017.
4. Franck, T. Legitimacy in the International Law System. In: *American Journal of International Law*. Vol. 82, No. 4, pp. 705–759, 1988.
5. Discussion on Roberts, A. Is International Law International? Oxford: Oxford University Press, 2017.

6. Charlesworth, H. Law Making and Sources. In: Crawford, J., Koskenniemi, M. (eds.) The Cambridge Companion to International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, pp. 187–202.
7. Tasioulas, J. In Defence of Relative Normativity: Communitarian Values and the Nicaragua Case. In: *Oxford Journal of Legal Studies*. Vol. 16, No. 1, pp. 85–128, 1996.
8. Knopp, K. Statehood: Territory, People, Government. In: Crawford, J., Koskenniemi, M. (eds.) The Cambridge Companion to International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, pp. 95–116.
9. Crawford, J. Sovereignty as a Legal Value. In: Crawford, J., Koskenniemi, M. (eds.) The Cambridge Companion to International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, pp. 117–133.
10. Peters, A. Humanity as the A and Ω of Sovereignty. In: *European Journal of International Law*. Vol. 20, No. 3, pp. 513–544, 2009.
11. Paulus, A. Past and Future of Sovereign Statehood. In: Aust, H. P., Krieger, H., Lange, F. (eds.) Research Handbook on International Law and Domestic Legal Systems. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2024, pp. 305–331.
12. Papić, T. Derecognition of States: The Case of Kosovo. In: *Cornell International Law Journal*. Vol. 53, No. 1, pp. 101–148, 2021.
13. Klabbers, J. International Institutions. In: Crawford, J., Koskenniemi, M. (eds.) The Cambridge Companion to International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, pp. 228–244.
14. Chesterman, S. Untied Nations? Saving the UN Security Council. In: *European Journal of International Law*, 2026 (forthcoming).
15. Sinclair, G. F. Teaching Statehood. In: Klabbers, J. (ed.) The Cambridge Companion to International Organizations Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2022, pp. 199–221.
16. Chesterman, S. An International Rule of Law. In: Max Planck Encyclopedia of Public International Law. Oxford: Oxford University Press, 2005.
17. Waldron, J. The Rule of International Law. In: *Harvard Journal of Law & Public Policy*. Vol. 30, No. 1, pp. 15–30, 2006.
18. Hurd, I. Three Models of the International Rule of Law. In: *Eidos*. No. 23, pp. 8–27, 2015.
19. Kingsbury, B. International Courts: Uneven Judicialization in Global Order. In: Crawford, J., Koskenniemi, M. (eds.) The Cambridge Companion to International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, pp. 203–227.
20. Milanović, M. The Impact of the ICTY on the Former Yugoslavia: An Anticipatory Postmortem. In: *American Journal of International Law*. Vol. 110, No. 2, pp. 233–259, 2016..
21. Ginsburg, T. Authoritarian International Law. In: *American Journal of International Law*. Vol. 114, No. 2, pp. 221–260, 2020.
22. Blokker, P. International Law and Populist Critique. In: Sloss, D. (ed.) Research Handbook on International Law and Domestic Legal Systems. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2022, pp. 332–350.
23. Peters, A. International Law and its Scholarship in the Time of Monsters. Max Planck Institute for Comparative Public Law & International Law, Research Paper No. 2025-05, 2025.
24. Papić, T. Xi's, Putin's and Trump's (Not So) Competing World Orders. In: *EJIL: Talk! – Blog of the European Journal of International Law*, 29 September 2025.
25. Papić, T. The Story of a General Assembly Resolution, the Weaponizing of Genocide, and the Bizarre. In: *EJIL: Talk! – Blog of the European Journal of International Law*, 5 June 2024.

PRAVO ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Sadržaj predmeta

1. Životna sredina
2. Uzroci zagađenja
3. Mesto i uloga prava životne sredine u pravnom sistemu Republike Srbije
4. Instrumenti i aparati ostvarivanja ekološke politike
5. Odnos između upravnog prava i ekološkog prava
6. Održivi razvoj
7. Uporedno pravo životne sredine
8. Teorije i vrste zaštite životne sredine
9. Kontrola korišćenja i zaštita prirodnih resursa i dobara
10. Klimatske promene
11. Institucionalno-organizacioni okvir zaštite životne sredine
12. Međunarodne konvencije od značaja za zaštitu životne sredine
13. Međunarodne organizacije i zaštita životne sredine
14. Zelena i kružna (cirkularna) ekonomija
15. Regulisanje pojedinih oblasti zaštite životne sredine u Republici Srbiji (zaštita vazduha, voda, zemljišta, bilja, životinja, šuma, prirodnih dobara i dr)

Literatura

1. Kavran, G., Petković G. Pravo i životna sredina. Beograd: Udruženje pravnika Jugoslavije, 1996.
2. Joldžić, V. Država i njeni organi od značaja za zaštitu životne sredine: političko-pravni pristup. Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, 2010.
3. Gonzalez, C., Alam, S., Atapattu, S., Razzaque, J. International Environmental Law and the Global South. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
4. Lilić, S. Ekološko pravo. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, 2010.
5. Radonjić, A., Stjelja, I. Ekološka tužba - pravo svih nas da zaštitimo životnu sredinu. Beograd: Beogradski centar za ljudska prava, 2018.
6. Čučković, B. Zaštita životne sredine u međunarodnom pravu ljudskih prava. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2018.
7. Drenovak Ivanović M. Ekološko pravo Evropske unije: načela i karakteristike posebnih upravnih postupaka. Beograd: Pravni fakultet, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2017.
8. 8, Zoltan, V., Gajinov T. Stanje i perspektive ekološkopravne regulative u Srbiji. Novi Sad: Fakutet za evropske pravnopolitičke studije, 2011.
9. Drenovak Ivanović M. Pristup pravdi u ekološkim upravnim stvarima. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2014.
10. Jans, J. H., Vedder, H. B. European Environmental Law. Groningen: Europa Law Publishing, 2008.
11. Đarmati, Š., Veselinović, D., Gržetić, I., Marković, D. Životna sredina. Beograd: Futura, 2007.
12. Epps, V. Graham L. International Law: Examples & Explanations. In: *Suffolk University Law School Research Paper*. No. 11-09, 2011.
13. Weston, B., Bach, T. Recalibrating The Law of Humans with The Laws of Nature: Climate Change Human Rights, and Intergenerational Justice. In: *Vermont Law School Research Paper*. No. 10-06, 2009.
14. Čavoški, A. Ekološko pravo: harmonizacija domaćeg zakonodavstva sa pravom Evropske unije. Beograd: Institut za uporedno pravo, 2004.

15. Čavoški, A., Knežević Bojović, A. (ur.) Ekologija i pravo. Beograd: Institut za uporedno pravo i Pravni fakultet Univerziteta Union, 2012.
16. Lukinović, M., Milovanović, M. Pregled prava zaštite životne sredine u Srbiji. U: *Pravni život: časopis za pravnu teoriju i praksu*. God. 65, knj. 583, str. 485-494, 2016.
17. Jovanović, Đ., Lukinović M., Environment and health - thirty years of successful implementation of the Montreal Protocol, U: *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*. Vol. 147, (7-8), 2019.
18. Todić D. Komparativno pravo životne sredine – koncepcijski okvir i teškoće u definisanju. U: *Strani pravni život*. God. 60, br. 3, str. 9-22, 2016.
19. Bodansky, D. What is International Environmental Law? The Art and Craft of International Environmental Law. In: *Legal Studies Research Paper*. No. 09-012, 2009.
20. Bodansky, Daniel, Brunnée, Jutta and Hey, Ellen. The Oxford Handbook of International Environmental Law. New York: Oxford University Press, 2008.
21. Todorović Lazić, J. Javne politike u Evropskoj uniji: osvrt na politiku zaštite životne sredine. Beograd: Institut za političke studije, 2019.
22. Lukinović, M., Jović, V. Ekološko pravo. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union i Službeni glasnik, 2021.

PRAVO NA DOBRU UPRAVU

Sadržaj predmeta

1. Dobra uprava – pojam, glavni aspekti i elementi
2. Principi dobre uprave
3. Dobra uprava u ustavnim tekstovima
4. Pravo na dobru upravu – Povelja EU o ljudskim pravima
5. Praksa evropskih i nacionalnih sudova u vezi sa primenom principa dobre uprave
6. Uloga nezavisnih organa u uspostavljanju principa dobre uprave – primeri Evropskog i nacionalnih ombudsmana
7. Uprava na više nivoa – princip decentralizacije u službi dobre uprave
8. Dobra uprava u politikama i propisima Republike Srbije
9. Principi dobre uprave u kontekstu reforme javne uprave
10. Reforma državne uprave u Srbiji: između želja i realnosti
11. Reforma sistema lokalne samouprave: težnje između decentralizacije
12. Javne službe
13. Imaoci javnih ovlašćenja i njihova uloga u obezbeđenju principa dobre uprave
14. Načela upravnog postupka i upravnog spora od značaja za dobru upravu
15. Pravna sredstva za zaštitu od povreda principa dobre uprave

Literatura

1. Denković D. Dobra uprava. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, 2010.
2. Pusić, E. Upravni sistemi 1 - Uvod, razvoj upravljanja. Zagreb: Pravni fakultet, 1985.
3. Pusić, E. Upravni sistemi 2 – Upravni sistem u Jugoslaviji. Zagreb: Pravni fakultet, 1985.
4. Lane, J.E. Državno upravljanje: razmatranje modela javne uprave i javnog upravljanja. Beograd: Službeni glasnik, Megatrend univerzitet, 2012.
5. Craig, Paul. 2006 EU Administrative Law. Oxford: Oxford University Press, 2006.
6. Seerden, R. (ed.). Administrative law of the European Union, its member States and the United States: a comparative analysis. Antwerpen: Intersentia, 2007.
7. Rose-Ackerman, S., Lindseth, P. (eds.). Comparative Administrative Law. Cheltenham: Edward Elgar, 2010.
8. Davinić, M. Pojam dobre uprave: između klasičnog i „mekog" prava. U: *Pravni život*, God. 59, knj. 540, br. 10, str. 389-404, 2010.
9. Lozina, D., Klarić, M. „Dobra uprava" kao upravna doktrina u Europskoj uniji. U: *Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Sveučilišta J.J., Strossmayera u Osijeku*, Vol. 28, No. 2, str. 23-37, 2012.
10. Milosavljević, B. Upravno pravo. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union, Službeni glasnik, 2019.
11. Milosavljević, B. Reforma lokalne samouprave u Srbiji. U: *Hrvatska komparativna i javna uprava*. Vol. 12 No. 3, str. 749-768, 2012.
12. Jerinić, J. Sudska kontrola uprave. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union, Službeni glasnik, 2012.
13. European Union. Charter of Fundamental Rights of the European Union. 26 October 2012, 2012/C, 326/02, 2012.

14. European Ombudsman. The European Code of Good Administrative Behaviour. European Union, 2015.
15. Council of Europe. Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to member states on good administration, 2007.
16. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission). Stocktaking on the notions of "good administration". CDL(2011)006, 2011.
17. Mendes, J. Good Administration in EU Law and the European Code of Good Administrative Behaviour. In: EUI Working Papers Law No. 9, 2009.
18. Reichel, Jane. Between Supremacy and Autonomy: Applying the Principle of Good Administration in the Member States (PDF). In: Bernitz, Ulf (ed.) *General principles of EC law in a process of development*. Kluwer Law International BV, No. 62, pp. 243-271, 2008.

UGOVORI U MEĐUNARODNOJ TRGOVINI

Sadržaj predmeta

1.	Pravna tradicija i uporedno ugovorno pravo – osnovni sistemi
2.	Globalizacija i međunarodni trgovinski i finansijski odnosi, transnacionalno pravo, uloga transnacionalnih korporacija
3.	Izvori prava međunarodne trgovine i poslovanja; srednjovekovna i savremena lexmercatoria
4-5.	Formularni ugovori i njihov značaj u savremenom ugovornom pravu. Unifikacija i harmonizacija ugovornog prava, vrste unifikacije, internacionalizacija privatnog prava
6-7.	Međunarodne organizacije kao subjekti međunarodnog trgovinskog i poslovnog prava. Svetska trgovinska organizacija. UNCITRAL - nastanak, značaj, doprinos razvoju međunarodnog trgovinskog prava, radne grupe, način rada; UNIDROIT – Međunarodni institut za unifikaciju privatnog prava. Međunarodna trgovinska komora. Regionalne trgovinske, finansijske i ekonomske organizacije i regionalne integracije
8-9.	Vrste izvora prava i instrumenata koje donose međunarodne organizacije (modeli zakona, pravni vodiči, komentari, itd.) Doprinos međunarodnih trgovinskih organizacija harmonizaciji i unifikaciji prava međunarodne trgovine
10-11.	Nastanak i domašaj Konvencije UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe. Domen primene, zaključenje ugovora.Ispunjenje ugovora. Sistem pravnih sredstava u slučaju neispunjenja ugovora. Bečka konvencija danas nakon 40 godina
12-13.	Opšti uslovi poslovanja u međunarodnoj trgovini. Ekonomska komisija Ujedinjenih nacija za Evropu. Ženevski tipski ugovori i opšti uslovi. FIDIC i Fidikovi opšti uslovi. Rešavanje sporova prema Fidikovim opštim uslovima.
14-15.	Rešavanje sporova u međunarodnoj trgovini pred sudom i pred arbitražom; određivanje merodavnog prava

Literatura

1. Draškić, Mladen, Stanivuković, Maja. Ugovorno pravo međunarodne trgovine. Beograd: Službeni list SCG, 2005.
2. Perović – Vujačić, J. Ugovor o međunarodnoj prodaji robe: komparativna studija rešenja Bečke konvencije o međunarodnoj prodaji robe i Zakona o obligacionim odnosima. Beograd: Službeni glasnik, 2021.
3. Vukadinović, Radovan. Međunarodno poslovno pravo: opšti deo. Kragujevac: Pravni fakultet, 2005.
4. Vukadinović, R. Međunarodno poslovno pravo: posebni deo. Kragujevac: Institut za pravne i društvene nauke, Centar za pravo Evropske unije, 2009.
5. Mitrović, D. Pravni opus - izbor iz radova 1957-2007, Beograd: Službeni glasnik, 2007.
6. Vukadinović, S. Opšti uslovi poslovanja u obligacionom i međunarodnom trgovinskom pravu: pojam, zaključenje, tipične klauzule i kontrola, doktorska disertacija. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union, 2019.
7. Đurović, R. Međunarodno privredno pravo: sa obrascima ugovora. Beograd: Savremena administracija, 2004.
8. Vukadinović, S. Arbitražna klauzula u opštim uslovima poslovanja: aktuelne tendencije u međunarodnoj trgovinskoj versus potrošačkoj arbitraži. U: *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*. knj. 80, br. 3, str. 379-429, 2020.
9. Vukadinović, S. Ugovorni i zakonski režim isključenja i ograničenja ugovorne

odgovornosti. U: *Međunarodna naučna konferencija Prouzrokovanje štete, naknada štete i osiguranje*. Beograd: Institut za uporedno pravo, Udruženje za odštetno pravo, Pravosudna akademija, str. 93-106, 2022.

10. Vukadinović, S., Jovičić, K. Kriterijumi kvalifikacije ugovora o međunarodnoj prodaji robe i pitanje merodavnog prava. *Strani pravni život*. 54(2), str. 177-208, 2010.
11. Vukadinović, S., Jovičić, K. 30 godina Konvencije UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe. U: *Strani pravni život*. 55(1), str. 143-172, 2011.
12. Jovičić, K., Vukadinović, S. Pravila za regulisanje međunarodne poslovne operacije. U: *Pravni život*. God. 59, br. (541(11), str. 443-463, 2010.
13. Jovičić, K., Vukadinović, S. Ugovorna odgovornost - pravni režim u uporednom pravu, U: *Teme*. 2, str. 647-660, 2018.
14. Jovičić, K., Vukadinović, S. Differences of Property Transfer Systems in Europe : The Challenge of Substantive Unification of Contract Law in the 21st Century. In: *International scientific conference Property law - challenges of the 21st Century*. Belgrade: Union University School of Law, pp. 125-140, 2021.
15. Hartkamp, Arthur et al. Towards a European civil code, 3rd fully revised and expanded ed. New York: Kluwer Law International, 2004.
16. Bethlehem, Daniel et al. The Oxford Handbook of International trade Law. Oxford, New York: Oxford University Press, 2009.
17. Đorđević, Milena, Jovanović, Marko. Pravo Svetske trgovinske organizacije: odabrane teme u svetlu prakse Tela za rešavanje sporova STO. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, 2019.
18. Jovanović, M. Materijalnopravni standardi tretmana stranih direktnih ulaganja. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, 2019.
19. Divljak, D., Marjanski V., Fišer-Šobot, S. Međunarodno privredno pravo. Novi Sad: Pravni fakultet Univerziteta, 2019.
20. Ćirić, A. Međunarodno trgovinsko pravo: posebni deo. Niš: Pravni fakultet Univerziteta, 2018.
21. Kitić, D. Međunarodno privatno pravo. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union i Službeni glasnik, 2022.
22. Jovičić, K., Vukadinović, S. Uticaj pandemije Covid-19 na ugovornu odgovornost. U: Stjepanović, S., Lukić, R., Ćeranić, D. (ur.). *Zbornik radova „Protivrečja savremenog prava“, tom 2 = Collection of Papers "Contradictions of the Contemporary Law". Vol. 2*. Istočno Sarajevo: Pravni fakultet Univerziteta, str. 149-170, 2022.
23. Vukadinović, Slobodan. Uloga međunarodnih organizacija i udruženja u razvoju standardizovanih modela ugovora s posebnim osvrtom na FIDIC-ove ugovore. U: *Pravo i javne delatnosti: liber amicorum Jovica Trkulja*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, Institut za uporedno pravo, Dosije studio, pp. 119-141, 2024.
24. Jovičić, Katarina, Vukadinović, Slobodan. Neizvršenje ugovora, odgovornost i naknada štete. Beograd: Institut za uporedno pravo, 2023.

GRAĐANSKI POSTUPCI

Sadržaj predmeta

1. Opšti pojam građanskih sudskih postupaka
2. Opšta načela sudskih postupaka
3. Specifična načela koja se primenjuju u posebnim postupcima (izvršni, vanparnični, javnobeležnički i sl.)
4. Pojam shodne primene načela parničnog postupka u drugim postupcima
5. Parnični postupak: tok postupka
6. Redovna i vanredna pravna sredstva u parničnom postupku
7. Specifična načela izvršnog postupka
8. Prenošenje pojedinih ovlašćenja sa sudova na javne izvšitelje
9. Procesni položaj javnih izvršitelja
10. Osnove vanparničnog postupka
11. Odnos vanparničnog postupka prema drugim postupcima (ostavinski postupak, izvršni postupak, stečajni postupak i sl.)
12. Osnovne karakteristike javnogbeležničkog postupanja
13. Ostali postupci koji se primenjuju u građanskoj materiji - upoznavanje sa njihovim specifičnostima (radni spor, porodični sporovi, smetanje državine, privremene i prethodne mere, kolektivne tužbe i sl.)
14. Ostali postupci koji se primenjuju u građanskoj materiji
15. Ostali postupci koji se primenjuju u građanskoj materiji

Literatura

1. Šarkić N., Nikolić M. Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union i Službeni glasnik, 2020. (ili novije)
2. Šarkić, N., Počuča M. Načelo zaštite izvršnog dužnika prema novom Zakonu o izvršenju i obezbeđenju RS. U: *Pravni život*. God. 66, br. 5/6, str. 37-53, 2017.
3. Šarkić, N., Počuča, M. Izvršenje javnobeležničkih akata prema odredbama novog Zakona o izvršenju i obezbeđenju. U: *Pravni život*. God. 66, br. 12, str. 83-99, 2017.
4. Šarkić, N., Nikolić, M. Priznanje i izvršenje stranih sudskih i arbitražnih odluka. U: *Pravo i privreda*. God. 55, br. 1/3, str. 16-35, 2017.
5. Trgovčević Prokić, M. Izvršna javnobeležnička isprava i sredstva obezbeđenja. U: *Evropsko zakonodavstvo*, Br. 55, str. 124-157, 2016.
6. Petrušić, N., Simonović, D. Komentar Zakona o parničnom postupku. Beograd: Službeni glasnik, 2011.
7. Šarkić, N., Vavan, Z. Postupak izvršenja sudskih odluka kojima je utvrđeno pravo na rentu. U: *Civitas*.God. 6, br. 2, str. 90-107, 2016.
8. Šarkić, N., Počuča, M. Izvršavanje odluka u porodičnopravnoj zaštiti prema odredbama novog Zakona o izvršenju i obezbeđenju Republike Srbije. U: *Izbor sudske prakse*. God. 24, br. 11, str. 5- 13, 2016.
9. Šarkić, N., Nikolić, M. Evropski izvršni naslov: postepeno uvođenje. U: *Pravni život*. Knj. 574, br. 12 str. 387-400, 2014.
10. V. Rakić Vodinelić. Građansko procesno pravo. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union, Službeni glasnik, 2015.
11. Stanković, G. Građansko procesno pravo. Beograd: Megatrend Univerzitet, 2013.

12. Stanković, G., Trgovčević Prokić, M. Postupak izvršenja i postupak obezbeđenja u Republici Srbiji. Beograd: Službeni glasnik, 2020.
13. Trgovčević Prokić, M., Stanković, G. Vanparnični i javnobeležnički postupak Republike Srbije. Beograd : Službeni glasnik, 2018.
14. Stanković, G., Trgovčević Prokić, M. Komentar Zakona o vanparničnom postupku: sa odabranom sudskom praksom i primerima podnesaka, rešenja i javnobeležničkih isprava. Beograd: Službeni glasnik, 2019.
15. Trgovčević Prokić, M., Nove tendencije u vanparničnom postupku. U: *Evropsko zakonodavstvo*.
Br. 61/62, str. 156-171, 2017.

ALTERNATIVNI PRISTUPI ZAŠTITI PRAVA IZ PORODIČNIH ODNOSA

Sadržaj predmeta

1. Savremeno pravo i metodi zaštite prava iz porodičnih odnosa – uvodne napomene
2. Porodica u savremenom društvu – pojam, obeležja i oblici
3. Teorijski pristupi kao osnov zaštite prava iz porodičnih odnosa
4. Prava članova porodice u savremenim pravnim sistemima
5. Međunarodni standardi u oblasti zaštite porodice
6. Nacionalni pravni okvir u kontekstu zaštite porodice
7. Situacije vulnerabilnosti porodičnih odnosa i priroda društvene reakcije
8. Mirenje kao metod zaštite prava iz porodičnih odnosa
9. Porodična medijacija – kriterijumi primenljivosti u porodičnim odnosima i oblasti primene
10. Karakteristike procesa porodične medijacije i efekti primene
11. Porodična konferencija – pojam i istorijski razvoj
12. Karakteristike procesa porodične konferencije i efekti primene
13. Zaštita prava iz porodičnih odnosa i drugi oblici podrške porodici
14. Poravnanje u sporovima iz porodičnih odnosa – kriterijumi primenljivosti i oblasti primene
15. Perspektive zaštite prava iz porodičnih odnosa primenom suportivnih pristupa

Literatura

1. Herrera-Pastor, D., Frost, N.,Devaney, C. Understanding Contemporary Family Support: Reflections on Theoretical and Conceptual Frameworks. In: Malin, N. (ur.) *Family Support in the European Context* (Special Edition), *Social Work and Social Sciences Review*. Vol. 21, No. 2, pp. 27-45, 2020.
2. Draškić, M., Šarkić, N.,Arsić, J. Porodični zakon: dvanaest godina posle, tematski zbornik radova. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union i Službeni glasnik (odabrana poglavlja), 2018.
3. Dolan, P., Žegarac, N., Arsić, J. Family Support as a Right of the Child. In: Malin, N. (ur.) *Family Support in the European Context* (Special Edition), *Social Work and Social Sciences Review*. Vol. 21, No.2, pp. 8-26, 2020.
4. Arsić, J., Jerinić, J. Going back to the drawing board: The picture of family support in European constitutions. In: *Children and Youth Services Review*. Vol. 159, Elsevier, 2024.
5. Šarkić, N. Sistem porodičnopravne zaštite u Srbiji: zbornik radova. Beograd: Glosarijum, 2009.
6. Daly, M. et al. Family and Parenting Support: Policy and Provision in a Global Context. Florence : UNICEF Office of Research - Innocenti Insight, 2015.
7. Churchill, H. et al. The conceptualisation and delivery of family policy and support in Europe: A review of international and European frameworks and standards. EurofamNet, 2021.
8. Putnina, A. Meeting the Challenges of the 21st Century: Social Change and the Family. In: Malin, N. (ur.) *Family Support in the European Context* (Special Edition), *Social Work and Social, Sciences Review*. Vol. 21, No. 2, pp. 46-57, 2020.
9. Hodgkin, R., Newell, P. Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. New York: UNICEF, 2007.
10. European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe. Handbook on European Law Relating to the Rights of the Child. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022.

11. Kirkelly U. The Right to Respect for Private and Family Life: A Guide to the Implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights. Human Rights Handbooks Series, No. 1, Strasbourg : Council of Europe, 2001.
12. Akandji-Kombe, J. Positive obligations under the European Convention on Human Rights: A guide to the implementation of the European Convention on Human Rights. Human Rights Handbooks Series, No. 7, Strasbourg: Council of Europe, 2007.
13. Janjić-Komar, M., Obretković, M. Prava deteta: prava čoveka. Beograd: Dosije, 1996.
14. Stojanović, M. Zbornik stručnih analiza pravnih akata u oblasti ljudskih prava. Beograd: Kuća ljudskih prava (odabrana poglavlja), 2018.
15. Grupa autora. Primena standarda Ujedinjenih nacija u zaštiti ljudskih prava pred domaćim sudovima: Prava deteta. Beograd: Pravosudna akademija, 2022.
16. Arsić, J., Reljanović, M., Petrović, A.K. Zaštita samohranih roditelja u Srbiji: analiza pravnog okvira i preporuke. Beograd: Fondacija Ana i Vlade Divac, 2015.
17. Janićijević, D. Child Protection and Parent Support: The Two Dichotomies. In: *Facta Universitatis, Series: Law and Politics*, Vol. 14, No. 3, pp. 409-413, 2016.
18. Žegarac. N. Evaluacija usluga za porodice sa decom sa smetnjama u razvoju. Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu, 2017.
19. Arsić, J. Families and Mediation: The Impact of Various Mediation Styles in Child Custody Cases.
Facta Universitatis, Series: Law and Politics. Vol. 14, No. 4, pp. 515-529, 2016.
20. Arsić, J. Medijacija u porodičnim sporovima: Specifičnosti postupka medijacije i uloge medijatora. U: Ponjavić, Z. (ur.) *Novo porodično zakonodavstvo: zbornik sa savetovanja*. Kragujevac : Pravni fakultet Univerziteta, Centar za porodično pravo, str. 73-91, 2006.
21. Arsić, J. Porodična konferencija kao model za rešavanje slučajava zlostavljanja i zanemarivanja dece: doktorska disertacija. Beograd, 2014.

LJUDSKA PRAVA U MEDICINSKOM KONTEKSTU

Sadržaj predmeta

1. Ljudska prava u medicinskom kontekstu: izazovi pravnog regulisanja
2. Pravo obaveštenog pacijenta na pristanak na medicinsko istraživanje ili medicinski tretman
3. Pravne dileme na početku života: reproduktivno i terapeutsko kloniranje
4. Pravne dileme na početku života: reproduktivna prava i sloboda rađanja
5. Studija slučaja: Abortus kao sredstvo za planiranje porodice: SAD, Rumunija, Kina, Srbija
6. Nove tehnologije i genetska istraživanja u kontekstu zaštite ljudskih prava
7. Ljudsko telo kao komoditet: savremeni izazovi pravog regulisanja transplantacije organa
8. Studija slučaja: zabrana trgovine ljudima
9. Ljudska prava i transrodni identitet
10. Pravne dileme na kraju života: za i protiv legalizacije dobrovoljne eutanazije
11. Studija slučaja: palijativna nega umesto dobrovoljne eutanazije?
12. Javno zdravlje i ljudska prava u kontekstu suzbijanja zaraznih bolesti
13. Studija slučaja: Pandemija virusa COVID-19
14. Prava osoba sa mentalnim smetnjama
15. Ljudska prva i veštačka inteligencija: savremeni izazovi

Literatura

1. Beširević, Violeta. Euthanasia: Legal Principles and Policy Choices. Florence: European Press Academic Publishing, 2006.
2. Beširević, Violeta. End-Of-Life Care in XXI Century: Advance Directives in Universal Rights Discourse. In: *Bioethics*. Vol. 24, no. 3, pp. 105-112, 2010.
3. Beširević, Violeta with F. Ambagtsheer et. al. EULOD:The EU-funded Project on Living Organ Donation in Europe . In: *Transplant International*. Vol. 26, no. 2, pp. 139-140, 2013.
4. Beširević, Violeta. Bioethics in Democracy: Transforming the Clash of Absolutes into Human Rights Issues. In: Schweidler, Walter (ed.). *Bioethik –Medizin–Politik/Bioethics -Medicine - Politics*. Sankt Augustin: Academia Verlag, pp. 79-89, 2012.
5. Beširević, Violeta. Mission (Im)Possible: Defending A Right to Die. In: Himma, Kenneth, Spaić, Bojan (eds.). *Fundamental Rights: Justification and Interpretation*. The Hague: Eleven Publishing International, pp. 149-177, 2016.
6. Beširević, Violeta. Unlocking Human Cloning: Does Constitution Help? In: Sándor, J. (ed.). *Perfect Copy? : Law and Ethics of Reproductive Medicine*. Budapest: CEU Center for Ethics and Law in Biomedicine, pp. 97-116, 2009.
7. Beširević, Violeta with J. Sandor et al. Organ Trafficking, Organ Trade. Recommendations for a more Nuanced Legal Policy. In: Ambagtsheer, F., Weimar, W. (eds.). *The EULOD Project: Living Organ Donation in Europe: Results and Recommendations*. Lengerich: Pabst Science Publishers, pp. 147-174, 2013.
8. Beširević, Violeta. Discourses of Autonomy in International Human Rights Law: Has the Age of a Right to Die Arrived?. In: *Cuadernos Constitucionales de la Cátedra Fadrique Furió Ceriol*. No. 62/63, pp. 19-34, 2008.
9. Beširević, Violeta. Basic Norms of Bioethics: Informed Consent in UNESCO Bioethics Declarations. In: *The Annals of the Faculty of Law Belgrade -Belgrade Law Review*. Vol. III, pp. 257-265, 2008.

10. Beširević, Violeta. Bogovi su pali na teme: o ustavu i bioetici. In: *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*. Br. 2, str. 205-229, 2006.
11. Beširević, Violeta. Pravo na dostojanstvenu smrt. U: *Glasnik advokatske komore Vojvodine*. Br. 12, str. 527-541, 2008.
12. Simić, Jelena. Life in legal limbo - Trans* persons in Serbia. In: Čičkarić, L., Mršević, Z. (ur.) *Contemporary Issues and Perspectives on Gender Research*. Belgrade: Institute of Social Sciences, 2019.
13. Simić, Jelena. Medicinskopravni aspekti transseksualnosti – U susret priznavanju pravnih posledica promene pola u Srbiji. U: *Pravni zapisi*. Br.2, str. 299-322, 2012.
14. Simić, J. Uzeti svoje telo u svoje ruke: Interseks osobe i izazovi stvaranja interseks zajednice u Srbiji U: B. Bilić (ur.). *U mrežama drugosti: Intersekcionalnost i LGBT aktivizam u Srbiji i Hrvatskoj*. Novi Sad: Mediterran Publishing, str. 54-72, 2019.
15. Simić, Jelena. Pravni problemi definisanja polja pravne zaštite nondum conceptus-a. U: *Strani pravni život*. Br. 3, str. 25-42, 2018.
16. Simić, Jelena. The protection of nasciturus within the Civil law. U: *Pravni zapisi*. Br. 2, str. 255- 270, 2018.
17. Simić, Jelena. Prava u oblasti zdravstvene zaštite za osobe koje žive sa HIV/sidom. U: Jovanović,
V. i Makojević, D.(ur.). *Pozitivan život*. Beograd : Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut" i Čovekoljublje, Dobrotvorna fondacija Srpske pravoslavne crkve, str. 29-60, 2019.
18. Simić, Jelena. Korak napred, dva koraka nazad – godinu dana od usvajanja Zakona o zaštiti lica sa mentalnim smetnjama. U: Gajin, S. (ur.) *Zbornik radova: Prava osoba sa mentalnim smetnjama - U susret novim pravnim pravilima, knjiga III*. Beograd: Centar za unapređivanje pravnih studija, str. 15-65, 2014.
19. Rakić, Vojin, Mladenović, Ivan, Drezgić, Rada (prir.). Bioetika. Beograd: Službeni glasnik, 2012.
20. Sandor, Judit (ed.). Studies in Biopolitics. Budapest: CEU Center for Ethics and Law in Biomedicine, 2013.
21. Sandor, Judit (ed.). Perfect Copy? Law and Ethics of Reproductive Medicine. Budapest: CEU Center for Ethics and Law in Biomedicine, 2009.
22. Judit Sandor (ed.). Society and Genetic Information: Codes and Laws in the Genetic Era. Budapest: CEU Press, 2003.
23. Mason, John Kenyon, Laurie, Graeme T. Mason and McCall Smith's Law and Medical Ethics, 9th ed. Oxford: Oxford University Press, 2013.
24. Jackson, E. Medical Law: text, cases, and materials, 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2013.
25. Herring, J. Medical law and ethics, 3rd ed. Oxford: University Press, 2012.

KOMPANIJSKO PRAVO I KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

Sadržaj predmeta

1. Oblici društava kapitala u uporednom zakonodavstvu i uticaj stranog prava na razvoj prava privrednih društava u Srbiji
2. Razvoj kompanijskog prava u EU i njegov značaj za ostvarivanje ciljeva evropskih integracija
3. Osnivanje društava kapitala – osnivački akti, prava i obaveze osnivača, postupak osnivanja, ništavost osnivanja
4. Registracija privrednih društava i obaveza objavljivanja podataka od značaja za poslovanje društva
5. Osnovni kapital – pojam, minimalni osnovni kapital, pravila za očuvanje osnovnog kapitala
6. Povećanje i smanjenje osnovnog kapitala
7. Jednočlana društva kapitala
8. Upravljanje društvima kapitala – modeli u uporednom pravu, OECD principi korporativnog upravljanja, predlog 5. kompanijske direktive EU
9. Zaštita prava akcionara i članova
10. Spajanja i pripajanja društava kapitala
11. Podele i odvajanja društava kapitala
12. Preuzimanje društava kapitala
13. Prekogranične statusne promene društava kapitala i promene sedišta
14. Evropska kompanija - Societas Europea (SE)
15. Evropsko privredno udruženje - European Economic Interest Grouping (EEIG)

Literatura

1. N. Jovanović, V. Radović, M. Radović, Kompanijsko pravo – Pravo privrednih subjekata. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, 2021.
2. Vasiljević, M., Lepetić, J. Kompanijsko pravo. Beograd: Službeni glasnik, 2020.
3. Stefanović, Z., Komentar Zakona o privrednim društvima. Beograd: Službeni glasnik, 2019.
4. Marković-Bajalović, D. Pravo privrednih društava. Istočno Sarajevo: Pravni fakultet, 2011.
5. Jevremović-Petrović, T., Vasiljević, M., Radović, V. Kompanijsko pravo Evropske unije. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, 2012.
6. Marković-Bajalović, D. Postoji li potreba za harmonizacijom prava privrednih društava. U: *Zbornik radova Međunarodnog naučnog skupa „Harmonizacija građanskog prava u regionu“*. Istočno Sarajevo: Pravni fakultet, str. 355-376, 2013.
7. Marković-Bajalović, D. Sukob zakona o privrednim društvima. U: *Pravni život*. Br. 11, str. 143- 157, 2013.
8. Marković-Bajalović, D. Zasnivanje međunarodne nadležnosti sudova prema sedištu pravnog lica u pravu Evropske unije. U: *Pravna riječ*. Br. 40, str. 691-707, 2014.
9. Marković-Bajalović, D. Ništavost i/ili pobojnost odluka skupštine akcionarskog društva. U: *Pravo i privreda*. Br. 4-6, str. 132-148, 2012.
10. Marković-Bajalović, D. Harmonizaicja pravila o upravljanju u društvima kapitala. U: *Pravna riječ*.
Br. 28, str. 729-741, 2011.

PRAVO KONKURENCIJE

Sadržaj predmeta

1. Pojam i predmet prava konkurencije; osvrt na istorijski razvoj prava konkurencije razgraničenja od srodnih oblasti; izvori prava konkurencije
2. Ciljevi prava konkurencije: ekonomski v. drugi pravnopolitički ciljevi
3. Relevantno tržište – pojam i metode određivanja
4. Zloupotreba dominantnog položaja – pojam i bitni elementi
5. Vrste zloupotrebe dominantnog položaja – nametanje nepravičnih cena i uslova poslovanja, ograničavanje ponude, diskriminacija konkurenata, vezane prakse
6. Restriktivni sporazumi – pojam i zajednički elementi
7. Horizontalni sporazumi
8. Vertikalni sporazumi
9. Koncentracije privrednih društava
10. Organizacija i nadležnosti tela za zaštitu konkurencije
11. Postupak pred administrativnim organom za zaštitu konkurencije
12. Sudska kontrola odluka administrativnih organa za zaštitu konkurencije
13. Upravne mere i sankcije u pravu konkurencije
14. Krivičnopravna zaštita konkurencija
15. Privatnopravna zaštita konkurencije – postupak pred građanskim sudovima i arbitražama

Literatura

1. Marković-Bajalović, Dijana. Pravo konkurencije Evropske unije – opšta pitanja i antitrust. Sarajevo: T & T concept, 2016.
2. Marković-Bajalović, Dijana. Adekvatnost upravnosudske zaštite u materiji povreda konkurencije. U: *Pravo i privreda*. Br. 2, str. 36-58, 2020.
3. Marković-Bajalović, Dijana. The EU institutional model of competition law enforcement evisited : How much rule of law suffices? U: *Pravni zapisi*. Br. 2, str. 500-535, 2022.
4. Marković-Bajalović, Dijana. Vertikalna ograničenja konkurencije u teoriji i sudskoj praksi Sjedinjenih Američkih Država. U: *Strani pravni život*. Br. 2, str. 29-48, 2018.
5. Marković-Bajalović, Dijana. Parent company liability at the crossroads of company and competition law. U: *Liber amicorum: prof. dr Mirko Vasiljević*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta, str. 39-52, 2021.
6. Marković-Bajalović, Dijana. Primena prava konkurencije na organe javne vlasti, U: *Pravni život*.
   Br. 11, str. 143-158, 2014.
7. Marković-Bajalović, Dijana. Pojam sporazuma u pravu konkurencije. U: *Pravo i privreda*. Br. 7-9, str. 136-154, 2018.
8. Marković-Bajalović, Dijana. Arbitrabilnost sporova iz prava konkurencije ratione materiae. U: *Pravni život*. Br. 11, str. 363-380, 2019.
9. Marković-Bajalović, Dijana. Pojam koncentracije privrednih društava. U: *Pravo i politika*. Br. 1, str. 57-70, 2008.

UVOD U NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD

- SPECIFIČNOSTI U OBLASTI JAVNOG PRAVA

Sadržaj seminara

1. Specifičnosti istraživanja teme iz izabranog područja javnog prava.
2. Izrada naučnog projekta: izbor teme, formulisanje, teorijsko i operativno određivanje predmeta istraživanja, definisanje ciljeva istraživanja, postavljanje istraživačkog pitanja ili hipoteza, identifikacija glavnih koncepata i njihove hijerarhije, postavljanje strukture projekta, izbor istraživačke građe (literatura, legislativa, slučajevi iz prakse), planiranje istraživanja.
3. Prikupljanje podataka, analiza, tumačenje.
4. Usavršavanje veštine pisanja o pravu: izbor metoda, teškoće primene uporednog metoda, primena statističkog metoda (kvantitativna istraživanja), interdisciplinarna istraživanja; case study metod na primerima iz prakse državnih organa, međunarodnih organizacija i njihovih tela.
5. Evaluacija i kritičko vrednovanje rezultata istraživanja.
6. Prikazivanje rezultata istraživanja: pisanje naučnog izveštaja i naučnog rada.
7. Studijski istraživački rad

Cilj seminara je da se student upozna sa specifičnostima naučnog istraživanja u oblasti javnog prava i da se osposobi za samostalno pisanje i realizaciju istraživačkih projekata i naučnih radova. Svaka tema u okviru teorijske nastave razrađuje se na primerima iz prakse shodno temi koju studenti biraju. Studenti samostalno izrađuju nacrt projekta istraživanja i na osnovu toga pišu i brane seminarski rad.

Literatura

1. Vodinelić, V. et al. Metodologija pravnih nauka: odabrani tekstovi. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union, 2008.
2. Garner, Bryan A. Legal writing in plain English: a text with exercises. Chicago: University of Chicago Press. 2001.
3. Salter, M., Mason, J. Writing law dissertations: an introduction and guide to the conduct of legal research. New York: Pearson. 2007.
4. Miles-Prince, M. (ed.) The Bluebook: a Uniform System of Citation. Cambridge, Mass.: The Harvard Law Review Association, 2005.
5. Nolasco, C., Vaughn,M. S., Carmen, R. V. del. Toward a New Methodology for Legal Research in Criminal Justice. In: *Journal of Criminal Justice Education*. Vol. 21, 1, pp. 1-23, 2010.
6. Tyler, T.R. Methodology in Legal Research. In: *Utrecht Law Review*. Vol. 13, 3, str, 130-141, 2017.

UVOD U NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD

- SPECIFIČNOSTI U OBLASTI PRIVATNOG PRAVA

Sadržaj seminara

1. Specifičnosti istraživanja teme iz izabranog područja privatnog prava ili graničnih područja (pravo EU i slično).
2. Izrada naučnog projekta: izbor teme, formulisanje, teorijsko i operativno određivanje predmeta istraživanja, definisanje ciljeva istraživanja, postavljanje istraživačkog pitanja ili hipoteza, identifikacija glavnih koncepata i njihove hijerarhije, postavljanje strukture projekta, izbor istraživačke građe (literatura, legislativa, slučajevi iz prakse), planiranje istraživanja.
3. Prikupljanje podataka, analiza, tumačenje. Usavršavanje veštine pisanja o pravu: izbor metoda, dometi harmonizacije evropskog privatnog prava i razlike u uporednim pravnim sistemima (svojinsko pravo, odštetno pravo I slično), interdisciplinarni pristup (primer: psihologija potrošača i sl.); case study metod na primerima iz sudske, arbitražne i poslovne prakse.
4. Evaluacija i kritičko vrednovanje rezultata istraživanja. Prikazivanje rezultata istraživanja: pisanje naučnog izveštaja i naučnog rada.
5. Studijski istraživački rad

Cilj seminara je da se student upozna sa specifičnostima naučnog istraživanja u oblasti privatnog prava i da se osposobi za samostalno pisanje i realizaciju istraživačkih projekata i naučnih radova. Svaka tema u okviru teorijske nastave razrađuje se na primerima iz prakse, shodno predmetu istraživanja koji student bira u skladu sa svojim interesovanjima. Studenti su u obavezi da izrade samostalni nacrt projekta istraživanja, da napišu i odbrane seminarski rad.

Literatura

1. Vodinelić, V. Beogradska civilistika i njeno evropsko okruženje: škole i pravci u prvom veku srpske civilistike. U: *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*. Br. 1-2, str. 59-74, 1993.
2. Konstantinović, M. Jugoslovenski građanski zakonik (Austrijski ili Crnogorski zakonik?). U: *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*. Br. 3-4, str. 384-396, 1982.
3. Konstantinović, M. Zabrana zloupotrebe prava i socijalizacija prava. U: *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*. Br. 3-4, str. 162-281, 1982.
4. Vodinelić, V. Takozvana zloupotreba prava. Beograd: Nomos, 1997.
5. Vodinelić, V. Građansko pravo : uvod u građansko pravo i opšti deo građanskog prava. Beograd: Službeni glasnik, 2012.
6. Vukadinović, S. Građansko pravo: opšti deo. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union, 2021.
7. Vukadinović, S. Evropsko potrošačko pravo i njegov uticaj na razvoj potrošačkog prava Srbije. U: Ćeranić, J., Višekruna, A., Đurić, V. (ur.) *65 godina od rimskih ugovora: Evropska unija i perspektive evropskih integracija Srbije*. Beograd : Institut za uporedno pravo, str. 189-214, 2023.
8. Vukadinović, S. Pravnoteorijske karakteristike i pravnodogmatski razvoj nemačkog prava opštih uslova poslovanja. U: *Strani pravni život: teorija, zakonodavstvo, praksa*. God. 65, br. 3, str. 343- 359, 2021.
9. Vukadinović, S. Adhezioni ugovori u francuskom pravu. U: *Strani pravni život: teorija, zakonodavstvo, praksa*. God. 64, br. 1, str. 5-15, 2020.
10. Vukadinović, S. Domašaj pravila contra proferentem u tumačenju opštih uslova ugovora. U: *Pravni zapisi*. God. 11, br. 1, str. 141-172, 2020.

11. Blagojević, B. Uporedno pravo i naša pravna misao. U: *Strani pravni život*. God. 65, 1, str. 9-14, 2021.
12. Blagojević, B. Uporedno pravo – metod ili nauka? U: *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*. Br. 1, str. 7-16, 1953.
13. Vukadinović, S. Arbitražna klauzula u opštim uslovima poslovanja: aktuelne tendencije u međunarodnoj trgovinskoj versus potrošačkoj arbitraži. U: *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*. Knj. 80, br. 3, str. 379-429, 2020.
14. Vukadinović, S. Ugovorni i zakonski režim isključenja i ograničenja ugovorne odgovornosti. U: *Međunarodna naučna konferencija Prouzrokovanje štete, naknada štete i osiguranje*, Beograd: Institut za uporedno pravo, Udruženje za odštetno pravo, Pravosudna akademija, str. 93-106, 2022.
15. Vukadinović, S. Mehanizmi kolektivne zaštite potrošača od nepravičnih ugovornih odredaba. U: Ivančević, K. (ur.) *Zbornik radova = Proceedings / Међународна научна конференција Заштита колективних интереса потрошача одржана 24. oktobra 2020. godine u Beogradu*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union, str. 226-258, 2021.
16. Jovičić, K., Vukadinović, S. Ugovorna odgovornost - pravni režim u uporednom pravu. U: *Teme*. Br. 42 (2), str. 647-660, 2018.
17. Jovičić, K., Vukadinović, S. Differences of Property Transfer Systems in Europe: The Challenge of Substantive Unification of Contract Law in the 21st Century. In: *International scientific conference Property law - challenges of the 21st Century*. Belgrade: Union University School of Law, pp. 125-140, 2021.
18. Vodinelić, V. Sto pedeset godina kasnije: šta je još živo u Srpskom građanskom zakoniku. U: *Sto pedeset godina od donošenja Srpskog građanskog zakonika*. Beograd: SANU, 1995.
19. Vodinelić, V. Javno i privatno pravo. Beograd, 1986.
20. Vodinelić, V. et al. Metodologija pravnih nauka: odabrani tekstovi. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union, 2008 (skripta dostupna u fakultetskoj biblioteci).
21. Vukadinović, S. Sistematika građanskog prava profesora Vodinelića. U: *Pravni zapisi*. Br. 1, str. 108-125, 2012.
22. Salter, M., Mason, J. Writing law dissertations: an introduction and guide to the conduct of legal research. New York: Pearson. 2007.
23. Van Hoecke, M. (ed.) Methodologies of Legal Research, Hart Publishing: Oxford and Portland, Izabrani delovi, 2011.
24. Zwiegert, Konrad, Kötz, Hein, Introduction to Comparative Law. Oxford: Oxford University Press, 1998.
25. Marković, B. Doprinos Živana Spasića teoriji prava. U: *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, Br. 4, str. 409-418, 1990.

KLASICI PRAVNE LITERATURE

Cilj seminara je razvijanje diskusije o klasičnim delima pravne nauke i drugih društvenih nauka sa studentima doktorskih studija.

Sadržaj seminara

Na početku svake školske godine nastavnici biraju odgovarajući broj dela koja će, u zavisnosti od oblasti prava, predstaviti nastavnik izabran za tu užu naučnu oblast. Na osnovu određenih istraživačkih pitanja vezanih za odabrano delo, jedan od studenata priprema esej i usmenu prezentaciju, a zatim na času moderira debatu u vezi sa odabranim delom. U toku seminara, studenti diskutuju o odabranim delima i komentarišu eseje.

Odabir knjiga menja se svake školske godine, a studenti imaju pravo da predlažu uključivanje novih naslova, u zavisnosti od dostupnosti dela u biblioteci fakulteta i raspoloživih online izvora. Navedena literatura uključuje spisak klasika odabranih za ovu školsku godinu.

Literatura

1. Vodinelić, V. Građansko pravo: uvodne teme. Beograd: PFUUB i Službeni glasnik, 2012.
2. Jovanović, S. Ustavno pravo Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Beograd: Geca Kon, 1924.
3. Ruso, Ž. Društveni ugovor. Beograd: Prosveta, 1949. (ili neko drugo izdanje).
4. Tasić, Đ. Uvod u pravne nauke: enciklopedija prava. Beograd: Štamparija „Privrednik“, 1941. (ili neko drugo izdanje).

O PRAVIMA I OBAVEZAMA STUDENATA

PRISUSTVO NASTAVI

Nastava se organizuje u formi predavanja (svake nedelje) ili konsultacija (pet puta u toku semestra), u zavisnosti od broja studenata koji prate nastavu iz svakog predmeta. Prisustvo nastavi je obavezno.

Student može biti oslobođen obaveze pohađanja nastave ukoliko ima prebivalište van Beograda ili je upućen na rad van Beograda, kao i kada postoje drugi opravdani razlozi. Na obrazloženi zahtev studenta, odluku o oslobađanju od obaveze pohađanja nastave donosi prodekan za nauku.

Student doktorskih akademskih studija može da pohađa nastavu stranih jezika koja se organizuje za studente osnovnih akademskih studija.

OVERA SEMESTRA I UPIS NAREDNE GODINE STUDIJA

Prisustvo nastavi je uslov za overu semestra. Student može overiti semestar ako je je izostao sa manje od 25% časova nastave iz svakog predmeta koji je bio obavezan da pohađa, što svojim potpisom u indeksu potvrđuje predmetni nastavnik. Studentu koji je oslobođen obaveze pohađanja nastave semestar se overava bez potpisa predmetnih nastavnika. Overu semestra obavlja sekretar postdiplomskih studija.

Treći semestar mogu upisati studenti koji su ostvarili zakonski minimum od 37 ESPB u toku prve godine studija, propisan za samofinasirajuće studente, odnosno 30 ESPB za studente koji studiraju uz rad.

Peti semestar mogu upisati studenti koji su ostvarili zakonski minimum od 37 ESPB u toku druge godine studija, propisan za samofinasirajuće studente, odnosno 30 ESPB za studente koji studiraju uz rad, u okviru kojih mora ostvariti bodove po osnovu izrade i odbrane projekta doktorske diserttacije.

Student koji ne ostvari dovoljan broj ESPB, obnavlja godinu i dužan je da ponovo pohađa nastavu iz predmeta koje nije položio i ispuni preostale nastavne obaveze.

Student koji je overio šesti semestar, dužan je da obnovi svaku školsku godinu do odbrane doktorske disertacije.

NASTAVNE OBAVEZE

Tokom prve godine studija (I i II semestar), student treba da pohađa nastavu iz jednog obaveznog predmeta - Teorija prava sa metodologijom naučnog istraživanja, dva obavezna seminara - Uvod u naučnoistraživački rad i Klasici pravne literature, dva izborna predmeta i jedne prenosive veštine.

Tokom druge godine studija (III i IV semestar), student je u obavezi da pohađa nastavu iz dva izborna predmeta i jedne prenosive veštine, da samostalno izradi i objavi jedan naučni rad u kategorizovanom naučnom časopisu, da izradi, objavi i javno izloži jedan rad na naučnom skupu i i da pripremi i odbrani projekat doktorske disertacije.

U trećoj godini studija, student priprema, piše i brani svoju doktorsku disertaciju.

Odabir izbornih predmeta i veština

Na početku svake školske godine, u periodu predviđenom Akademskim kalendarom, student se opredeljuje za izborne predmete (po dva predmeta na prvoj i na drugoj godini studija) i bira prenosiva znanja i veštine (po jedna veština na prvoj i na drugoj godini studija). Prijava izbornih predmeta podnosi se sekretaru postdiplomskih studija, u roku

koji je predviđen Akademskim kalendarom.

U cilju obezbeđivanja nesmetane organizacije nastave, student ima mogućnost da zahteva promenu izbornog predmeta najkasnije u drugoj nedelji održavanja nastave iz predmeta koji je prvobitno izabrao. Na obrazloženi zahtev studenta, odluku o promeni izbornog predmeta donosi prodekan za nauku.

Imenovanje tutora

U cilju pružanja pomoći i podrške studentu tokom prve dve godine studija, a imajući u vidu posebna naučna interesovanja studenta, Veće za postdiplomske studije pre početka prvog semestra studentu određuje tutora - nastavnika koji će pratiti i usmeravati njegov rad do određivanja mentora za izradu doktorske disertacije. Tutor savetuje studenta u pogledu izbora predmeta u okviru studijskog programa, upućuje ga u naučne sadržaje od značaja za sprovođenje istraživanja u sklopu studijskog programa i pomaže mu u pripremi plana istraživanja za potrebe izrade projekta i prijave teme doktorske disertacije.

Samostalni naučnoistraživački rad

Na drugoj godini studija, u sklopu priprema za izradu doktorske disertacije, student je u obavezi da *pripremi, izradi i objavi jedan naučni rad* u kategorizovanom naučnom časopisu i da *pripremi, izradi, objavi i javno izloži predavanje ili saopštenje na naučnom skupu*. Prilikom ocenjivanja rezultata samostalnog naučnoistraživačkog rada, uspeh studenta ocenjuje se opisnom ocenom.

Naučni rad studenta mora biti objavljen u domaćem ili stranom naučnom časopisu sa liste kategorizovanih časopisa ministarstva nadležnog za nauku (što pretpostavlja i obavezno recenziranje naučnog rada). Student mora biti isključivi autor rada ili prvi koautor od najviše dva koautora. Na osnovu objavljenog naučnog članka, koji je tematikom povezan sa predmetom doktorske disertacije, proveravaju se sposobnosti studenta da samostalno sprovede kompleksnije naučno istraživanje.

Samostalni naučnoistraživački rad na pripremi, izradi i izlaganju predavanja ili saopštenja na naučnom skupu mora biti na temu koja je direktno povezan sa izradom doktorske disertacije. Student time ispunjava obavezu predviđenu studijskim programom da rezultate svog istraživanja u sklopu doktorske disertacije prikaže u objavljenom zborniku radova sa održanog domaćeg ili međunarodnog naučnog skupa koji se kategorizuje prema merilima ministarstva nadležnog za nauku.

Projekat doktorske disertacije

Projekat doktorske disertacije predstavlja prvu fazu izrade doktorske disertacije. Uz pomoć tutora i nastavnika iz oblasti za koje student iskazuje naučna interesovanja, student obavlja polazno istraživanje radi uočavanja aktuelnog naučnog problema koji bi mogao predstavljati temu doktorske disertacije, precizira temu i istraživačka pitanja kojima bi se bavio u disertaciji. Projekat doktorske disertacije treba da bude obima najmanje 20 strana i da sadrži: obrazloženi predlog teme doktorske disertacije, naučni cilj, osnovne postavke od kojih se polazi, metode koje će se u istraživanju primenjivati, okvirnu strukturu, preliminarnu literaturu korišćenu u izradi projekta i predlog mentora.

Pre podnošenja projekta doktorske disertacije, student je dužan da za predloženu temu pribavi pisanu saglasnost nastavnika koga predlaže za mentora. Projekat doktorske disertacije, sa potvrdom tutora da projekat zadovoljava uslove u pogledu forme i sadržine da bude javno branjen, student dostavlja sekretaru postdiplomskih studija, radi određivanja komisije za odbranu projekta.

Odbrana projekta doktorske disertacije ocenjuje se opisno - *odbranio/nije odbranio*. Ako student ne odbrani projekat doktorske disertacije, upućuje se na ponovnu izradu, s tim da

ponovnoj odbrani projekta ne može pristupiti pre nego što istekne tri meseca od prethodne odbrane.

POLAGANJE ISPITA

Student može polagati ispite nakon ispunjenja nastavnih obaveza propisanih nastavnim planom i programom studija. Pravo da prijavi polaganje ispita ima student kome je overen semestar i koji je ispunio ugovorene finasijske obaveze prema Fakultetu. Ispiti se ne mogu prijaviti ako na vreme nisu ispunjene ugovorene finansijske obaveze.

Konačna ocena na ispitu zasnovana je na ukupnom broju poena koje je student stekao ispunjavanjem predispitnih obaveza i polaganjem završnog ispita i iznosi maksimalno 100 poena. Ispitna ocena se, po pravilu, utvrđuje prema sledećoj skali:

~ *do 50 poena* - ocena 5 (nije položio)
~ *od 51 do 60 porena* - ocena 6 (dovoljan)
~ *od 61 do 70 poena* - ocena 7 (dobar)
~ *od 71 do 80 poena* - ocena 8 (vrlo dobar)
~ *od 81 do 90 poena* - ocena 9 (izuzetno dobar)
~ *od 91 do 100 poena* - ocena 10 (odličan)

Opisna ocena „odbranio“ i „objavio“ odgovara oceni 10, dok opisna ocena „nije odbranio“ odgovara oceni 5.

Ukoliko student ne položi ispit do kraja školske godine u kojoj je pohađao nastavu iz određenog predmeta (poslednji ispitni rok je oktobarski), dužan je da ponovo pohađa nastavu iz predmeta koji nije položio i da ispuni preostale nastavne obaveze.

PRESTANAK I PRODUŽENJE STATUSA STUDENTA

Status studenta prestaje ako student ne završi studije u roku od šest školskih godina, odnosno u roku od devet školskih godina ako student studira uz rad, ima invaliditet, upisan je na studije po afirmativnoj meri ili ima status kategorisanog vrhunskog sportiste.

Studentu koji se upisao na studije sa zvanjem magistra pravnih nauka prestaje status studenta ako ne završi studije u roku od četiri školske godine, odnosno u roku od šest školskih godina ako student studira uz rad, ima invaliditet, upisan je na studije po afirmativnoj meri ili ima status kategorisanog vrhunskog sportiste.

Na lični zahtev studenta, rok za završetak studija može se produžiti za dva semestra, pod uslovom da je studentu na dan podnošenja zahteva ostalo neostvarenih najviše 60 ESP bodova potrebnih za završetak studija. Zahtev za produženje statusa studenta podnosi se najkasnije 15 dana pre isteka roka propisanog za završetak studija. Zahtev se podnosi sekretaru postdiplomskih studija, a odluku o produženju statusa studenta donosi Dekan.

DOKTORSKA DISERTACIJA

Doktorska disertacija je pisani rad monografskog tipa, rezultat samostalnog i originalnog naučnog rada studenta u odgovarajućoj naučnoj oblasti ili u više naučnih oblasti. Predstavlja naučni rad u kojem kandidat daje doprinos teoriji i pokazuje da je savladao metodologiju i veštinu samostalnog teorijskog postavljanja određenog pravnog pitanja, njegove obrade, i sposobnost izvođenja zaključaka u skladu sa dogmatskim, istorijskim, uporednopravnim ili sociološkim metodama koje su primerene analizi pravnih pitanja i instituta.

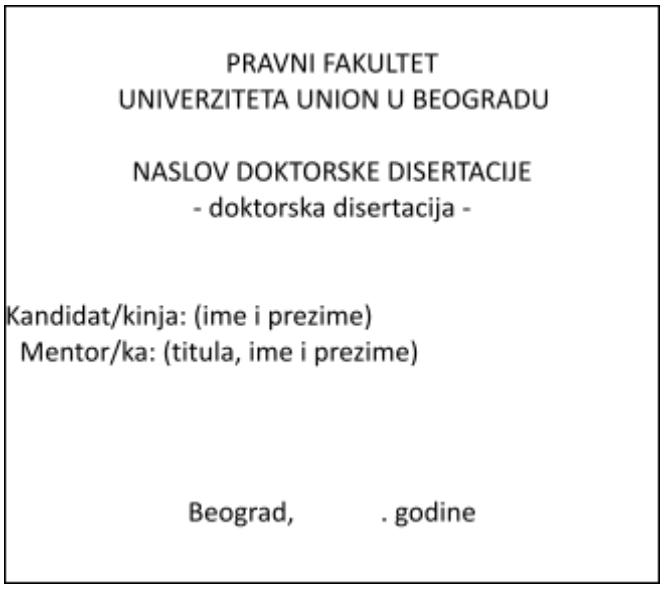
U disertaciji se koristi naučna i stručna aparatura (navođenje literature, izvora prava, sudskih odluka, sentenci, pravnih mišljenja, načelnih stavova i slično) primerena naučnim i stručnim radovima iz oblasti prava. Ne može se odobriti odbrana doktorske disertacije u kojoj nije korišćena inostrana literatura, koja ne sadrži prikaz i obradu zakonodavstva, a tamo gde je to potrebno, i prikaz i analizu pravosudne i upravne prakse.

STANDARDI ZA IZRADU DOKTORSKE DISERTACIJE

Tehnički standardi za izradu disertacije:

Jezik i pismo: Srpski jezik (ćirilica ili latinica) ili drugi jezik na kome se izvodi studijski program
Obim rada: po pravilu, 250 do 500 strana (od 70,000 do 100,000 reči).
Format papira: A4
Margine: gornja i donja po 2,5 cm, leva 3 cm, desna 2 cm.
Vrsta slova: Times New Roman
Veličina slova: u tekstu - font 12, u fusnotama - font 10
Prored: 1,5
Ravnanje teksta: Justified
Broj primeraka: Doktorska disertacija predaje se u 7 (sedam) primeraka u štampanoj formi i u jednom primerku u elektronskoj formi.

Izgled naslovne strane:

PRAVNI FAKULTET
UNIVERZITETA UNION U BEOGRADU

NASLOV DOKTORSKE DISERTACIJE
- doktorska disertacija -

Kandidat/kinja: (ime i prezime)
Mentor/ka: (titula, ime i prezime)

Beograd, . godine

Struktura disertacije

1. **Sadržaj:** osnovni delovi disertacije – podnaslovi - brojevi strana;
2. **Skraćenice:** ako se koriste u radu;
3. **Tabela sudskih slučajeva**;
4. **Uvod:** navođenje teme disertacije, razloga zbog kojih je student odabrao da istraži baš tu temu, pitanja koja će se obraditi u disertaciji, kao i kratak pregled sadržaja rada po delovima rada i glavni zaključak;
5. **Glavni deo disertacije**: obrađuje temu disertacije i sadrži prikaz teorijskih (osnovne definicije) i praktičnih (ilustrativni primeri, po pravilu originalni) pitanja koja se odnose na zadatu temu. Ovaj deo teksta rada treba da bude strukturiran kroz više logičnih celina označenih odgovarajućim naslovima i podnaslovima. Svaka od celina mora na kraju sadržati zaključke za tu celinu;
6. **Zaključak:** na kraju disertacije nalazi se zaključak u kome se iznose svi rezultati do kojih je student došao kroz izradu disertacije;
7. **Literatura:** spisak literature koju je student koristio pri izradi rada naveden azbučnim ili abecednim redom po prezimenima autora, sa potpunim podacima o bibliografskim jedinicama;
8. **Prilozi:** ako student želi da ih prikaže.

Obavezna literatura

Student je dužan da prilikom izrade doktorske disertacije koristi najmanje 100 izvora, pri čemu najmanje 80 izvora moraju biti akademske publikacije i najmanje 30 izvora mora biti na stranom jeziku. Pod izvorima literature podrazumevaju se svi publikovani izvori: monografije, udžbenici, zbornici, članci, odluke sudova, zakonodavni izvori, internet izvori, itd.

Citiranje

Navođenje izvora mora se naznačiti u fusnotama. Studentima se preporučuje da pri citiranju i navođenju izvora koriste Uputstvo za autore/ke naučnog časopisa *Pravni zapisi*.

ZABRANA PLAGIJATA

Doktorska disertacija, kao i drugi radovi koje student izrađuje tokom studija, moraju biti originalni radovi studenta i u njihovoj izradi zabranjeno je koristiti i preuzimati tuđe naučne i druge radove bez adekvatnog navođenja izvora, odnosno koristiti ili parafrazirati tuđe argumente na način koji kod čitaoca stvara pogrešno uverenje da oni potiču od autora doktorske disertacije.

Popunjene i potpisane izjave (izjava o autorstvu i izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorske disertacije), date na posebnim obrascima, čine sastavni deo štampane i elektronske verzije doktorske disertacije.

Fakultet koristi softver za proveru originalnosti svake disertacije. Postupanje studenta protivno zabrani plagijata predstavlja disciplinski prestup koji povlači odgovornost studenta u skladu sa opštim aktima Fakulteta i Univerziteta. Nastavnici koji dođu do saznanja o tome da je prilikom izrade rada student postupao protivno zabrani plagijata, dužni su da o tome obaveste Veće za postdiplomske studije.

Ukoliko se u toku postupka ocene i odbrane doktorske disertacije, ili kasnije, utvrdi da disertacija nije originalan rad kandidata, diploma o stečenom naučnom nazivu doktora nauka oglašava se ništavom, u skladu sa propisima.

ODLUČIVANJE O PODOBOSTI ZA ODBRANU DOKTORSKE DISERTACIJE

O odobravanju teme doktorske disertacije i podobnosti disertacije za odbranu odlučuju nadležni organi Fakulteta i Univerziteta.

Prijava teme doktorske disertacije

Student koji je uspešno odbranio projekat doktorske disertacije u pisanoj formi podnosi prijavu teme doktorske disertacije Senatu Univerziteta, preko Veća za postdiplomske studije. Prijava teme doktorske disertacije treba da sadrži: temu doktorske disertacije, predmet istraživanja, naučni cilj, osnovne postavke od kojih se polazi, metode koje će se primeniti u istraživanju, okvirnu strukturu disertacije i preliminarni spisak literature. Uz prijavu teme, student prilaže kratku biografiju i pisanu saglasnost nastavnika koga predlaže za mentora pri izradi doktorske disertacije sa predlogom teme disertacije.

Senat Univerziteta, na predlog Veća za postdiplomske studije, imenuje komisiju za ocenu ispunjenosti uslova za izradu doktorske disertacije, koju čini najmanje tri člana iz reda nastavnika fakulteta u sastavu Univerziteta i nastavnika van Univerziteta.

Imenovanje mentora za izradu doktorske disertacije

U sklopu odluke kojom prihvata predloženu temu doktorske disertacije, Senat Univerziteta imenuje i mentora za izradu doktorske disertacije. Mentor pomaže studentu prilikom izbora metoda naučnoistraživačkog rada, literature, pripreme strukture disertacije, definisanja istraživačkih aktivnosti i planiranja vremenskog okvira za istraživanje, kao i prilikom objavljivanja rezultata istraživanja; prati naučnoistraživački rad i izradu doktorske disertacije kroz sve planirane faze, dajući studentu povratne informacije o napretku; pregleda doktorsku disertaciju i odlučuje o davanju saglasnosti da je disertacija podobna za ocenu.

Prijava odbrane doktorske disertacije

Konačni nacrt doktorske disertacije student prvo dostavlja mentoru koji utvrđuje da li doktorska disertacija ispunjava naučne i metodološke zahteve. Uz saglasnost mentora, zahtev za odbranu završene doktorske disertacije podnosi se Senatu Univerziteta, preko Veća za postdiplomske studije. Uz ovaj zahtev student sekretaru postdiplomskih studija podnosi doktorsku disertaciju u odgovarajućem broju štampanih primeraka i u elektronskom obliku, radi unošenja u repozitorijum koji se vodi na Univerzitetu i radi provere originalnosti doktorske disertacije, u skladu sa Pravilnikom Univerziteta.

Na osnovu rezultata provere originalnosti disertacije, mentor sačinjava izveštaj o podobosti doktorske disertacije za odbranu i dostavlja ga Veću za postdiplomske studije koje predlaže Senatu Univerziteta članove komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije. Komisiju čine tri nastavnika od kojih su dva sa fakulteta u sastavu Univerziteta a najmanje jedan van Univerziteta. Ukoliko izveštaj mentora ukazuje da disertacija ima manjkavosti u pogledu originalnosti, mentor o tome obaveštava studenta u pisanoj formi.

Komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije dužna je da izveštaj o podobnosti doktorske disertacije za odbranu dostavi u roku od 30 dana od dana imenovanja. Doktorska disertacija i izveštaj Komisije stavljaju se na uvid javnosti – u elektronskom obliku na internet stranici Univerziteta (http://union.edu.rs/repozitorijum/) i u štampanom obliku, u Biblioteci Fakulteta. Nakon proteka roka od 30 dana od dana stavljanja na uvid javnosti, Veće za postdiplomske studije utvrđuje predlog o podobnosti doktorske disertacije za odbranu, a konačnu odluku o podobnosti donosi Senat Univerziteta.

ODBRANA DOKTORSKE DISERTACIJE

Odbrana doktorske disertacije je usmena i javna, i uobičajeno se obavlja pred komisijom koja je dala ocenu doktorske disertacije. Informacija o odbrani doktorske disertacije – kandidatu, temi, vremenu i mestu odbrane, objavljuje se u sredstvima javnog informisanja i na veb stranici Fakulteta.

Odbrani doktorske disertacije obavezno prisustvuju mentor i svi članovi Komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije. Izuzetno, član Komisije koji je iz inostranstva može učestvovati u odbrani putem video konferencijske veze.

U okviru postupka odbrane, predsednik Komisije ukratko iznosi biografske podatke o kandidatu i saopštava mišljenje Komisije o doktorskoj disertaciji. Potom kandidat izlaže sadržaj svoje disertacije, metode koje je koristio u svom radu i ukazuje na naučne doprinose i zaključke do kojih je u doktorskoj disertaciji došao. Izlaganje kandidata može trajati najviše 45 minuta. Članovi Komisije potom kandidatu postavljaju pitanja, daju primedbe i sugestije, i mogu da zatraže dopunska objašnjenja o stavovima i zaključcima koji su u doktorskoj disertaciji izneti. U odgovorima na postavljena pitanja kandidat treba da pokaže da vlada materijom u oblasti u kojoj brani doktorsku disertaciju i da odbrani naučne zaključke do kojih je došao.

Kada Komisija utvrdi da se o predmetu odbrane dovoljno raspravljalo, odbrana se zaključuje i Komisija se povlači radi glasanja i donošenja odluke. Komisija ocenjuje doktorsku disertaciju na način predviđen opštim aktima Univerziteta i utvrđuje ocenu:

- *nije odbranio/nije odbranila (5/10)*
- *odbranio/odbranila (6/10)*
- *odbranio/odbranila (7/10)*
- *odbranio/odbranila (8/10)*
- *odbranio/odbranila sa odlikom (9/10)*
- *odbranio/odbranila sa odlikom (10/10)*

Odluka o oceni se donosi većinom ukupnog broja članova i javno se saopštava kandidatu.

Kandidat koji odbrani doktorsku disertaciju stiče naučni naziv doktor nauka – pravne nauke. Diploma se studentu dodeljuje na promociji doktora nauka koju organizuje Fakultet a koju obavlja Rektor Univerziteta.

KORISNE INFORMACIJE

KO JE KO NA FAKULTETU

Uprava Fakulteta

V. d. dekana: Prof. dr Marko Božić (marko.bozic@pravnifakultet.edu.rs.)

Prodekan za nauku i međunarodnu saradnju: Prof. dr Srđan Milošević (srdjan.milosevic@pravnifakultet.edu.rs)

Prodekan za nastavu: Prof. dr Aleksa Radonjić (aleksa.radonjic@pravnifakultet.edu.rs)

Administracija

Sekretar postdiplomskih studija: Uroš Jovanović

Sekretarka Fakulteta: Blaženka Stijanović

Menadžer Fakulteta: Goran Ćelić

Upravnik biblioteke: Stanko Kovačić

Sekretarica dekana: Ana Stanković

GDE JE ŠTA NA FAKULTETU

Učionice i sale: I sprat
Biblioteka: I sprat
Knjižara: I sprat
Studentski klub: I sprat
Dekanat i sekretarijat: II sprat
Sekretar postdiplomskih studija: I sprat
Kompjuterska sala: I sprat

KOGA KONTAKTIRATI

Uroša Jovanovića - uros.jovanovic@pravnifakultet.edu.rs, tel. (011) 2095 566: upis/ispis, upis izvršenih finansijskih obaveza u indeks, nastavni planovi, raspored nastave, molbe za oslobađanje od nastave, overu semestra, prijave ispita i završnog rada, izdavanje diploma, prelaz sa srodnih fakulteta, izdavanje različitih uverenja i potvrda, duplikate indeksa.

Blaženku Stojanović - blazenka.stojanovic@pravnifakultet.edu.rs, tel. (011) 2095 595: za pritužbe i sugestije

Gorana Ćelića - goran.celic@pravnifakultet.edu.rs, tel. (011) 2095 565: za proveru finansijskih obaveza, izradu i dostavljanje profaktura

Marka Barjaktarevića (marko.barjaktarevic@pravnifakultet.edu.rs), tel. (011) 2095 530: za nastavne materijale, usluge skriptarnice i tehničku pomoć

Stanka Kovačića - stanko.kovacic@pravnifakultet.edu.rs, tel. (011) 2095 521**:** za bibliotekarske usluge

IT službu – it@pravnifakultet.edu.rs: za IT podršku

RADNO VREME

Sekretar postdiplomskih studija: 13.00 – 19.00
Sekretarka fakulteta: 10.00 – 16.00
Biblioteka: 9.00 – 17.00
Knjižara: 9.00 – 17.00
Kompjuterska sala: 9.00 – 17.00
Studentski klub: 8.30 – 18.00

ŠKOLARINA

Uplata školarine: Školarina se plaća u godišnjem iznosu od 2100 EUR u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu NBS na dan uplate. Ako se godišnja školarina plaća u ratama, školarina iznosi 2.400 EUR u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu NBS na dan uplate, od čega se iznos od 600 EUR uplaćuje prilikom upisa, a preostali deo iznosa uplaćuje se u jednakim mesečnim ratama, počev od prvog narednog meseca. Ako se kandidat/kandidatkinja opredeli da snosi troškove studija za sve tri godine u ukupnom iznosu prilikom upisa prve godine, oslobađa se plaćanja 15% ukupne školarine.

Obnova godine iznosi 50% godišnje školarine.

Šta obuhvata: Školarina za doktorske studije obuhvata naknadu za nastavu, za mentorske konsultacije, za polaganje ispita, kao i za pripremu i odbranu doktorske disertacije.

Šta ne obuhvata: cenu udžbenika i drugog nastavnog materijala, podizanje dokumenata na revers, izdavanje uverenja o položenim ispitima, produženje statusa studenta i ispis sa fakulteta.

Broj računa Fakulteta:

105-0514801000013-51

Napomena: *Prilikom uplate, u pozivu na broj obavezno upisati broj indeksa!*

OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA

Sve informacije koje se odnose na nastavu, ispite, nastavnike i ostala pitanja vezana za doktorske akademske studije objavljuju se na oglasnoj tabli Fakulteta koja se nalazi na I spratu, pored šaltera, kao i na veb stranici Fakulteta www.pravnifakultet.edu.rs u sekciji *Studije/Doktorske akademske studije*.

POZIVAMO STUDENTKINJE I STUDENTE DA REDOVNO PRATE INFORMACIJE NA VEB STRANICI FAKULTETA!

